

Загальноосвітня спеціалізована школа І-ІІІ ступенів фізико –
математичного профілю №12 м. Чернігова

Схвалено
Рішення педагогічної ради
протокол № 02 від 30.08.2023р.

Затверджую
Директор школи
Василь ГОПАЧЕНКО

Освітня програма

4 класи

2023- 2024 навчальний рік

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА
4 класів(А,Б,В,Г)
ЗСШФМП №12
на 2023-2024 н. р.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Загальноосвітня спеціалізована школа І- ІІІ ступенів фізико – математичного профілю №12 м. Чернігова є закладом середньої освіти з українською мовою навчання. Заклад налічує чотири 4-х класи . Навчається у 4-х класах 110 здобувачів освіти, середня наповнюваність становить 27,5 %

Робочий навчальний план ЗСШФМП №12 враховує вимоги Концепції розвитку ЗСШФМП №12, розглянутої та схваленої на засіданні педагогічної ради закладу(протокол №02 від 30 серпня 2023 року).

Освітню програму для 4 класів розроблено на виконання законів України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», з метою реалізації в 4 класах Державного стандарту початкової освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 № 87 «Про затвердження Державного стандарту початкової освіти і науки України та рішенням колегії Міністерства освіти і науки України (протокол №2/2-2 від 22.02.2018), типових освітніх програм (наказ МОН від 08.10.2019 №1273(3-4 кл.)).

В освітній програмі для 4 класів визначено вимоги до конкретних очікуваних результатів навчання; коротко вказано відповідний зміст кожного навчального предмета чи інтегрованого курсу.

Програму побудовано з урахуванням таких принципів:

- узгодження цілей, змісту і очікуваних результатів навчання;
- науковості, доступності і практичної спрямованості змісту;
- наступності і перспективності навчання;
- взаємозв'язаного формування ключових і предметних компетентностей;
- логічної послідовності і достатності засвоєння здобувачами освіти предметних компетентностей;
- можливостей реалізації змісту освіти через предмети або інтегровані курси;
- творчого використання вчителем програми залежно від умов навчання;
- адаптації до індивідуальних особливостей, інтелектуальних і фізичних можливостей, потреб та інтересів дітей.

Зміст програми має потенціал для формування у здобувачів таких ключових компетентностей:

1) вільне володіння державною мовою, що передбачає уміння усно і письмово висловлювати свої думки, почуття, чітко та аргументовано

пояснювати факти, а також любов до читання, відчуття краси слова, усвідомлення ролі мови для ефективного спілкування та культурного самовираження, готовність вживати українську мову як рідну в різних життєвих ситуаціях;

2) здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами, що передбачає активне використання рідної мови в різних комунікативних ситуаціях, зокрема в побуті, освітньому процесі, культурному житті громади, можливість розуміти прості висловлювання іноземною мовою, спілкуватися нею у відповідних ситуаціях, оволодіння навичками міжкультурного спілкування;

3) математична компетентність, що передбачає виявлення простих математичних залежностей в навколошньому світі, моделювання процесів та ситуацій із застосуванням математичних відношень та вимірювань, усвідомлення ролі математичних знань та умінь в особистому і суспільному житті людини;

4) компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій, що передбачають формування допитливості, прагнення шукати і пропонувати нові ідеї, самостійно чи в групі спостерігати та досліджувати, формулювати припущення і робити висновки на основі проведених дослідів, пізнавати себе і навколошній світ шляхом спостереження та дослідження;

5) інноваційність, що передбачає відкритість до нових ідей, ініціювання змін у близькому середовищі (клас, школа, громада тощо), формування знань, умінь, ставлень, що є основою компетентнісного підходу, забезпечують подальшу здатність успішно навчатися, провадити професійну діяльність, відчувати себе частиною спільноти і брати участь у справах громади;

6) екологічна компетентність, що передбачає усвідомлення основи екологічного природокористування, дотримання правил природоохоронної поведінки, ощадного використання природних ресурсів, розуміючи важливість збереження природи для сталого розвитку суспільства;

7) інформаційно-комунікаційна компетентність, що передбачає опанування основою цифрової грамотності для розвитку і спілкування, здатність безпечного та етичного використання засобів інформаційно-комунікаційної компетентності у навчанні та інших життєвих ситуаціях;

8) навчання впродовж життя, що передбачає опанування уміннями і навичками, необхідними для подальшого навчання, організацію власного навчального середовища, отримання нової інформації з метою застосування її для оцінювання навчальних потреб, визначення власних навчальних цілей та способів їх досягнення, навчання працювати самостійно і в групі;

9) громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, усвідомленням рівних прав і можливостей, що передбачають співпрацю з іншими особами для досягнення спільної мети, активність в житті класу і школи, повагу до прав інших осіб, уміння діяти в конфліктних

ситуаціях, пов'язаних з різними проявами дискримінації, цінувати культурне розмаїття різних народів та ідентифікацію себе як громадянина України, дбайливе ставлення до власного здоров'я і збереження здоров'я інших людей, дотримання здорового способу життя;

10) культурна компетентність, що передбачає залучення до різних видів мистецької творчості (образотворче, музичне та інші види мистецтв) шляхом розкриття і розвитку природних здібностей, творчого вираження особистості;

11) підприємливість та фінансова грамотність, що передбачають ініціативність, готовність брати відповідальність за власні рішення, вміння організовувати свою діяльність для досягнення цілей, усвідомлення етичних цінностей ефективної співпраці, готовність до втілення в життя ініційованих ідей, прийняття власних рішень.

Спільними для всіх ключових компетентностей є такі вміння: читання з розумінням, уміння висловлювати власну думку усно і письмово, критичне та системне мислення, творчість, ініціативність, здатність логічно обґрунтовувати позицію, вміння конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, розв'язувати проблеми, співпрацювати з іншими особами. Крім того, використовуються внутрішньо предметні і міжпредметні зв'язки, які сприяють цілісності результатів початкової освіти та переносу умінь у нові ситуації.

Вимоги до дітей, які розпочинають навчання у початковій школі, враховують досягнення попереднього етапу їхнього розвитку.

Розподіл навчальних годин за темами, розділами, вибір форм і методів навчання вчитель визначає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи одночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених у програмі.

Відповідно до мети та загальних цілей, окреслених у Державному стандарті, визначено завдання, які має реалізувати вчитель у рамках кожної освітньої галузі. Результати навчання мають стати запорукою ключових компетентностей учнів.

Початкова освіта здобувається з шести років(відповідно до Закону України «Про освіту»). Особи з особливими освітніми потребами можуть починати здобуття базової середньої освіти за інших умов. Зберігаючи наступність із дошкільним періодом дитинства, початкова школа забезпечує подальше становлення особистості дитини, її фізичний, інтелектуальний, соціальний розвиток; формує здатність до творчого самовираження, критичного мислення, виховує ціннісне ставлення до держави, рідного краю, української культури, пошанування своєї гідності та інших людей, збереження здоров'я.

Дана освітня програма визначає:

- 1) загальний обсяг навчального навантаження, орієнтовну тривалість і можливі взаємозв'язки окремих предметів, факультативів, курсів за вибором тощо, зокрема їх інтеграції, а також логічної послідовності їх вивчення, які натепер подані в рамках навчальних планів;

- 2) очікувані результати навчання учнів подані в рамках навчальних програм; пропонований зміст навчальних програм, які мають гриф «Затверджено Міністерством освіти і науки України» і розміщені на офіційному веб-сайті Міністерства освіти і науки);
- 3) рекомендовані форми організації освітнього процесу та інструменти системи внутрішнього забезпечення якості освіти;
- 4) вимоги до осіб, які можуть розпочати навчання за цією Типовою освітньою програмою.

Типова освітня програма, за якою розроблено освітню програму загальноосвітньої спеціалізованої школи фізиго – математичного профілю №12

№ додатку робочого навчального плану	Класи	Варіант типових освітніх програм, затверджених Міністерством освіти і науки України
№1	4-А,4-Б, 4-В, 4-Г	Типова освітня програма для закладів середньої освіти, розроблена під керівництвом О.Я.Савченко, затверджена рішенням колегії Міністерства освіти і науки України

Освітню програму укладено за такими **освітніми галузями**:

- *мовно-літературна* – включає українську мову та літературу, іноземну мову(англійська);
- *математична* – спрямована на формування математичної та інших компетентностей;
- *природнича* – має за мету формування компетентностей в галузі природничих наук, основи наукового світогляду, становлення відповідальної природоохоронної поведінки у навколошньому світі;
- *технологічна* – формування компетентностей в галузі техніки і технологій, здатності до зміни навколошнього світу засобами сучасних технологій;

- *інформативна* - формування інформаційно-комунікативної компетентності, здатності до розв'язання проблем з використанням цифрових пристройів для розвитку, самовираження, здобуття навичок безпечної діяльності в інформаційному суспільстві;
- *соціальна і здоров'ябережувальна* – формування соціальної компетентності, активної громадянської позиції, підприємливості, розвиток самостійності, застосування моделі здорової та безпечної поведінки, збереження власного здоров'я та здоров'я інших;
- *громадянська та історична*-формування громадянської та інших компетентностей, готовності до змін шляхом осмислення зв'язків між минулим і сучасним життям, активної громадянської позиції, набуття досвіду життя в соціумі з урахуванням демократичних принципів;
- *мистецька* – формування цінностей у процесі пізнання мистецтва та художньо-творчого самовираження, поваги до національної та світової мистецької спадщини;
- *фізкультурна* – формування мотивації до занять фізичною культурою і спортом для забезпечення гармонійного фізичного розвитку, вдосконалення життєво необхідних рухових умінь та навичок.

Логічна послідовність вивчення предметів розкривається у відповідних навчальних програмах.

Навчальний план складений з урахуванням гранично - допустимого навантаження з п'ятиденним режимом занять 25 годин на тиждень.

При визначені гранично допустимого навантаження здобувачів освіти враховані санітарно-гігієнічні норми та нормативну тривалість уроків: у 3 - 4 кл.- 40 хв.

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 20 квітня 2011 року №462 «Про затвердження Державного стандарту початкової загальної освіти» години фізичної культури не враховуються при визначені гранично допустимого навантаження учасників освітнього процесу.

У 4 –х класах поділ на групи здійснюється при вивчені англійської мови, інформатики відповідно до чинних нормативів (Наказ Міністерства освіти і науки України від 20.02.2002 № 128, зареєстрований в Міністерстві юстиції України від 06.03.2002 за № 229/6517).

Особливості організації освітнього процесу

Мовно-літературна освітня галузь у 4-му класі реалізується через навчальні предмети: «Українська мова», «Літературне читання»; іншомовна через предмет «Англійська мова»

Математична освітня галузь реалізується через однайменний окремий предмет «Математика».

Громадянська та історична, соціальна та здоров'язбережувальна, природнича реалізується через інтегрований предмет «Я досліджую світ». Розподіл годин у рамках цього інтегрованого курсу розподіляється так:

- громадянська та історична – 0,5 години;
- соціальна та здоров'язбережувальна – 0,5 години;
- природнича – 2 години.

Інформатична освітня галузь реалізується через предмет «Інформатика»(у курсі «Я досліджую світ»), технологічна – через навчальний предмет «Технології і дизайн», мистецька галузь – через окремі предмети «Музичне мистецтво», «Образотворче мистецтво, фізкультурна галузь – через предмет «Фізична культура».

Основними формами організації освітнього процесу є різні типи уроку: екскурсії, віртуальні подорожі, спектаклі, квести, які вчитель організовує в межах уроку або в позаурочний час.

Форми організації освітнього процесу можуть уточнюватись та розширюватись у змісті окремих предметів упродовж навчального року.

Вибір форм і методів навчання вчитель визначає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених у навчальних програмах окремих предметів.

Система внутрішнього забезпечення якості освіти складається з таких компонентів:

- кадрове забезпечення освітньої діяльності;
- навчально-методичне забезпечення освітньої діяльності;
- матеріально-технічне забезпечення освітньої діяльності;
- якість проведення навчальних занять;
- моніторинг досягнення здобувачами освіти результатів навчання (компетентностей).

Завдання системи внутрішнього забезпечення якості освіти:

- оновлення методичної бази освітньої діяльності;
- контроль за виконанням навчальних планів та освітньої програми, якістю знань, умінь і навичок учасників освітнього процесу, розробка рекомендацій щодо їх покращання;
- моніторинг та оптимізація соціально-психологічного середовища закладу освіти;
- створення необхідних умов для підвищення фахового кваліфікаційного рівня педагогічних працівників.

Розподіл навчального навантаження на тиждень окреслено у навчальних планах (Таблиця 1)

Загальний обсяг навчального навантаження для учасників освітнього процесу 4 класів закладів загальної середньої освіти складає 910 годин/навчальний рік. Розподіл навчальних годин за темами, розділами, вибір форм і методів навчання вчитель визначає самостійно, враховуючи

конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених у програмі.

При визначенні гранично допустимого навантаження здобувачів освіти враховані санітарно-гігієнічні норми та нормативну тривалість уроків (4 класи – 40 хвилин).

У 4 класах закладу освіти працює 10 учителів. З них: 8 учителів вищої категорії, 6 учителів мають звання «старший учитель», 1-учитель І категорії, 1- учитель ІІ категорії.

Відповідно до Закону України «Про повну загальну середню освіту», Державного стандарту початкової освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 року № 87 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 24 липня 2019 року № 688), та з метою організації оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класах закладів загальної середньої освіти , відповідно до пункту 28 Державного стандарту початкової освіти отримання даних, їх аналіз та формулювання суджень про результати навчання здобувачів освіти учителі здійснюють у процесі **формувального** оцінювання, метою якого є відстеження особистісного розвитку учасників освітнього процесу в ходу опанування ними навчального досвіду як основи компетентності та побудову індивідуальної освітньої траєкторії особистості; **підсумкового** оцінювання, метою якого є співвіднесення навчальних досягнень здобувачів освіти з обов'язковими/очікуваними результатами навчання, визначеними Державним стандартом .

Оцінювання розглядаємо як процес отримання даних про стан сформованості результатів навчання здобувачів освіти, аналіз отриманих даних та формулювання на його основі суджень про об'єкт, який оцінюють. Оцінювання здійснюють з метою створення сприятливих умов для розвитку талантів і здібностей кожного учасника освітнього процесу, формування у них компетентностей та наскрізних умінь відповідно до вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей та потреб, а також визначення ступеня якості освітнього процесу та шляхів підвищення його ефективності. **Вербалне** оцінювання виражаємо усно .

Інформування батьків про результати навчання може відбуватись під час індивідуальних зустрічей, шляхом записів оцінювальних суджень у робочих зошитах, в інших носіях зворотного зв’язку з батьками, фіксації результатів навчання у свідоцтвах досягнень учасників освітнього процесу.

Основою формулювання оцінювальних суджень можуть бути орієнтовні рамки оцінювання результатів навчання та очікувані результати. Учитель співвідносить результат виконаного завдання з описом характеристики результатів навчання, конкретизує його відповідно до змісту завдання, передбаченого для досягнення очікуваного результату, та озвучує оцінювальне судження. До прикладу, в орієнтовних рамках зазначено: визначає спосіб подолання виявленого утруднення за наданими орієнтирами; на його основі учитель формулює судження: «*Tи правильно*

обрав пам'ятку для пояснення способу обчислення, водночас дотримуйся послідовності дій».

В оцінювальному судженні розкривають прогрес учасників освітнього процесу та поради щодо подолання утруднень, за їх наявності, у досягненні очіуваних результатів навчання відповідно до програмових вимог. Оцінювальне судження виражає не лише емоційне сприйняття результату роботи здобувача освіти, його прогресу (типу «Молодець!», «Чудово!»), а розкриває суть досягнутого учасником освітнього процесу результата відповідно до конкретних очікувань (типу «*Именники в тексті визначено правильно, однак перевір написання слів у рядку...*», «*Дякую за старанність, хід розв'язування задачі обрано правильно, повтори способи обчислень за № 102 на с. 34*» тощо).

У свідоцтві досягнень здобувачів освіти вчителі надають розгорнуту характеристику результатів навчання, здобутих протягом навчального року.

Оцінювання здобувачів освіти початкової школи, форма свідоцтва досягнень схвалено рішенням педради протокол №02 від 30 серпня 2023р..

Метою початкового курсу **мовно-літературної освіти** є розвиток особистості дитини засобами різних видів мовленнєвої діяльності, формування ключових, комунікативної та читацької компетентностей; розвиток здатності спілкуватися українською мовою для духовного, культурного й національного самовияву, послуговуватися нею в особистому й суспільному житті, у міжкультурному діалозі; збагачення емоційно-чуттєвого досвіду, розвиток мовленнєво-творчих здібностей.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

- виховання в учасників освітнього процесу позитивного емоційно-ціннісного ставлення до української мови, читання, дитячої книжки, формування пізнавального інтересу до рідного слова, прагнення вдосконалювати своє мовлення;
- розвиток мислення, мовлення, уяви, пізнавальних і літературно-творчих здібностей здобувачів освіти;
- формування повноцінних навичок читання і письма, уміння брати участь у діалозі, інсценізаціях, створювати короткі усні й письмові монологічні висловлення;
- формування вмінь працювати з різними видами та джерелами інформації;
- ознайомлення здобувачів освіти з дитячою літературою різної тематики й жанрів, формування прийомів самостійної роботи з дитячими книжками;
- формування умінь опрацьовувати тексти різних видів (художні, науково-популярні, навчальні, медіатексти);

- дослідження мовних одиниць і явищ з метою опанування початкових лінгвістичних знань і норм української мови;
- залучення молодших здобувачів освіти до практичного застосування умінь з різних видів мовленнєвої діяльності в навчальних і життєвих ситуаціях.

Відповідно до зазначених мети і завдань у початковому курсі мовно-літературної освіти виділено такі **змістові лінії**: «Взаємодіємо усно», «Читаємо», «Взаємодіємо письмово», «Досліджуємо медіа», «Досліджуємо мовні явища».

Змістова лінія **«Взаємодіємо усно»** спрямована на формування в молодших учасників освітнього процесу умінь сприймати, аналізувати, інтерпретувати й оцінювати усну інформацію та використовувати її в різних комунікативних ситуаціях, спілкуватися усно з іншими людьми в діалогічній і монологічній формах заради досягнення певних життєвих цілей.

Змістова лінія **«Читаємо»** передбачає формування у здобувачів освіти повноцінної навички читання, умінь самостійно вибирати й опрацьовувати літературні тексти різних видів, дитячі книжки, висловлювати своє ставлення до прочитаного, сприймати художній текст як засіб збагачення особистого емоційно-чуттєвого, соціального досвіду, користуватися раціональними прийомами пошуку потрібної інформації в різних джерелах, працювати з інформацією в різних форматах, застосовувати її в навчально-пізнавальних, комунікативних ситуаціях, практичному досвіді.

Змістова лінія **«Взаємодіємо письмово»** спрямована на формування в молодших учасників освітнього процесу повноцінної навички письма, умінь висловлювати свої думки, почуття, ставлення та взаємодіяти з іншими людьми в письмовій формі, виявляти себе в різних видах мовленнєво-творчої діяльності.

Змістова лінія **«Досліджуємо медіа»** передбачає формування умінь аналізувати, інтерпретувати, критично оцінювати інформацію в медіатекстах та використовувати її для збагачення власного досвіду, створювати прості медіапродукти.

Змістова лінія **«Досліджуємо мовні явища»** спрямована на дослідження здобувачами освіти мовних одиниць і явищ з метою опанування початкових лінгвістичних знань, норм літературної вимови та правил українського правопису, формування в молодших учасників освітнього процесу умінь послуговуватися українською мовою в усіх сферах життя.

МОВНО-ЛІТЕРАТУРНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

4 класи Українська мова. Літературне читання.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	Зміст навчання
--	-----------------------

Змістова лінія «Взаємодіємо усно»

<p>уважно слухає репліки співрозмовника, уточнює почуте в діалозі з огляду на ситуацію спілкування; сприймає уважно монологічне висловлення з конкретною метою; розуміє й адекватно виконує навчальні дії відповідно до прослуханої інструкції, настанови вчителя; передає зміст почутого (послідовність подій у розповіді, перелік ознак в описі, наведені аргументи в міркуванні); добирає заголовки до частин прослуханого тексту визначає тему і мету усного повідомлення; вибирає інформацію з почутого з певною метою, використовує її для створення власних висловлень; визначає позицію мовця, погоджується з нею або заперечує; висловлює власні думки з приводу почутого, аргументує їх, спираючись на власний досвід; вступає і підтримує діалог на теми, пов'язані з важливими життєвими ситуаціями; аргументує свої думки під час розмови; виявляє доброзичливе ставлення до думок інших; дотримується етичних норм спілкування, правил етикету; вживає у процесі спілкування правильні форми звертань, слів, що виражають прохання, пропозицію, побажання, вибачення; формулює розгорнуту відповідь на поставлене запитання; доводить аргументовано свою думку; будує усне зв'язне висловлення (розповідь, опис, міркування) за малюнком, ситуацією з опорою на допоміжні матеріали (частиною тексту, планом, опорними словами, словосполученнями); бере участь у створенні есе під керівництвом учителя; використовує виражальні засоби мови; висловлює власну думку про предмети, явища, події.</p>	<p>Сприймання усної інформації. Робота над розумінням діалогічного й монологічного мовлення. Сприймання і розуміння навчальних інструкцій, настанов. Аналіз та інтерпретація (розкриття змісту) почутого. Відтворення змісту прослуханого своїми словами. Визначення теми і мети почутої інформації. Вибір необхідної інформації з почутого. Оцінювання усної інформації. Вираження власної думки щодо змісту прослуханого. Практичне оволодіння діалогічною формою мовлення, етическими нормами культури спілкування. Створення усних монологічних висловлень (розповідь, опис, міркування, есе) самостійно та з опорою на дидактичні матеріали (даним початком, основною частиною або кінцівкою, складеним планом). Використання виражальних засобів мов</p>
---	--

Змістова лінія «Взаємодіємо письмово»

<p>дотримується загальних правил письма; дотримується пропорційної висоти, ширини, нахилу великих і малих букв та пунктуаційних знаків (! ?) у зошиті в одну лінійку; нарощує швидкість письма, безвідривно поєднуючи елементи букв та букви між собою; прискорює</p>	<p>Розвиток навички письма. Дотримання графічних, гігієніческих і техніческих правил письма. Формування навички письма в графічній сітці в одну лінію. Розвиток</p>
---	---

письмо в міру своїх психофізіологічних можливостей, не спотворюючи форми букв та їх поєднань. Розвиток навички письма. Дотримання графічних, гігієнічних і технічних правил письма. Формування навички письма в графічній сітці в одну лінію. Розвиток швидкості письма: безвідривне поєднання елементів букв и, л, п; н, р, ф та 3-4 букв, пише розбірливо; оформлює охайно письмову роботу в зошиті в одну лінію; дотримується абзаців, полів зошита; записує слова в колонку; обирає для оформлення повідомлення відповідний шрифт, розмір і колір букв тощо; створює письмове висловлення (розповідь, опис) на добре відому й цікаву тему, на основі вражень від прочитаного твору, переглянутого фільму, ситуації з життя; висловлює своє ставлення до того, про що пише; складає і записує художні і науково-популярні описи за поданим зразком, використовуючи інформацію з різних джерел; будує текст-міркування за зразком та поданим початком; письмово передає текст розповідного змісту; використовує у власних текстах виражальні засоби мови; оформлює власне висловлення так, щоб воно було грамотним (у межах вивченого) і зрозумілим; знаходить і акуратно виправляє у власному тексті помилки (графічні, орфографічні, граматичні, лексичні і стилістичні), орієнтуючись на пам'ятку, підготовлену вчителем; обговорює письмові роботи (власні й однокласників) у парі, невеликій групі, визначає позитивні характеристики .

швидкості письма: безвідривне поєднання елементів букв и, л, п; н, р, ф та 3-4 букв між собою типу дим, мили, ориз, трив без викривлення графем. Дотримання культури оформлення письмових робіт. Побудова зв'язних текстів (розповідь, опис, міркування). Письмове передає текст розповідного змісту. Висловлення власного ставлення до змісту написаного. Використання виражальних засобів мови. Перевірка та редагування текстів. Обговорення письмових робіт

Змістова лінія «Досліжуємо медіа»

сприймає доступні медіатексти; визначає мету простих медіаповідомлень; інтерпретує медіаповідомлення на основі власного досвіду; виділяє цікаву для себе інформацію; намагається виявити приховану інформацію в медіапродуктах; пояснює свою реакцію на медіаповідомлення (як буде реагувати у відповідь); створює прості медіапродукти (листівка, запрошення, sms-повідомлення,

Сприймання простих медіатекстів, виявлення в них очевидних ідей та прихованої інформації. Висловлення власного ставлення до медіаповідомлень. Створення простих медіапродуктів

фотоколаж, книжечка тощо); пояснює, кому і для чого призначені створені ним медіапродукти

Змістова лінія «Досліджуємо мовні явища»

правильно вимовляє слова з апострофом, звуками [г], дз, дж дзвінкими приголосними звуками в кінці слова і складу перед глухим, ненаговошеними голосними [е], [и], подовженими приголосними звуками; правильно наговошує загальновживані слова; відтворює напам'ять український алфавіт; розташовує 7-9 слів за алфавітом, орієнтуючись на першу і другу літери; користується алфавітом під час роботи з навчальними словниками; пояснює пряме і переносне значення слів; добирає до поданого слова 1-2 найуживаніші синоніми, антонім; користується навчальними словниками синонімів, антонімів; розпізнає найуживаніші багатозначні слова і пояснює їх різні значення; знаходить і пояснює роль синонімів, антонімів, багатозначних слів у тексті; доречно використовує у власних висловленнях слова в прямому і переносному значеннях, синоніми, антоніми, багатозначні слова; визначає і пояснює роль закінчення, кореня, префікса, суфікса в слові; розрізняє спільнокореневі слова і форми того самого слова (з допомогою вчителя); пояснює, що таке орфограма; розпізнає слова з орфограмами і перевіряє їх; правильно записує слова з ненаговошеними голосними [е], [и] в корені, які перевіряються наголосом; користується орфографічним словником для перевірки написання слів з ненаговошеними [е], [и], що не перевіряються наголосом; правильно записує слова з префіксами роз-, без-, з- (с-); розпізнає в тексті і самостійно добирає іменники, ставить до них питання; розпізнає іменники, які називають опредмечені дії, ознаки; розрізняє іменники – назви істот і неістот, правильно ставить до них питання; розрізняє власні і загальні іменники; записує власні іменники з

Дослідження фонетичних закономірностей української мови.
Дотримання орфоепічних вимог у власному мовленні.
Застосування алфавіту.

Користування навчальними словниками. Спостереження за лексичним значенням слова. Вживання у власному мовленні слів різних лексичних груп (слова в прямому і переносному значеннях, синоніми, антоніми, багатозначні слова). Дослідження будови слова. Розрізnenня форм слова і споріднених слів. Дослідження орфограм, пов'язаних з будовою слова. Спостереження за номінативною функцією іменників у мовленні. Розрізnenня назв істот і неістот, власних і загальних іменників. Визначення роду іменників. Змінювання іменників за числами. Вживання іменників у власних висловленнях. Дослідження ролі прикметників у мовленні. Встановлення зв'язку прикметників з іменниками. Змінювання прикметників за родами і числами.

великої букви визначає рід іменників; змінює іменники за числами; доречно вживає іменники у власному мовленні; розпізнає прикметники в тексті; пояснює роль прикметників у мовленні; будує словосполучення прикметників з іменниками, встановлює між ними граматичний зв'язок за допомогою питань; змінює прикметники за родами і числами у сполученні з іменниками; розпізнає граматичну форму прикметника за родовим закінченням, поставленим питанням, за іменником, з яким він зв'язаний; вживає прикметники у власних висловленнях з метою їх увиразнення; розпізнає серед слів числівники, які відповідають на питання скільки?; правильно вимовляє, наголошує і записує числівники, які використовуються для запису дати в зошиті; правильно читає числові вирази; розпізнає дієслова в тексті, ставить до них питання; розрізнює часові форми дієслів; змінює дієслова за часами; правильно записує не з дієсловами; добирає дієслова-синоніми, антоніми, з прямим і переносним значеннями і доречно вживає їх у власних висловленнях; правильно іntonує речення, різні за метою висловлювання та вираженням почуттів; правильно будує і записує розповідні, питальні, спонукальні, окличні і неокличні речення; правильно іntonує і записує речення зі звертанням;

Використання прикметників у власному мовленні. Засвоєння правильної вимови і правопису найуживаніших числівників.

Дослідження ролі дієслів у мовленні. Змінювання дієслів за часами. Правопис не з дієсловами. Вживання дієслів у власному мовленні. Дослідження речень, різних за метою висловлювання, інтонацією, зі звертаннями. Визначення в реченні головних і другорядних членів. Встановлення зав'язків між словами в словосполученні і реченні. Побудова різних видів речень.

використовує форми кличного відмінка під час звертань; визначає в реченні головні (підмет і присудок) та другорядні (без поділу на види) члени речення; виділяє словосполучення в групі підмета і групі присудка; встановлює зв'язок між головним і залежним словом у словосполученні; встановлює граматичні зв'язки між словами в простому реченні за допомогою питань;

<p>будує різні види простих речень; визначає в тексті зачин, основну частину і кінцівку;</p> <p>розвізнає текст-розповідь, опис, міркування, есе; розрізняє за характерними ознаками художні, науково - популярні та ділові тексти; визначає тему і мету тексту; добирає заголовок відповідно до теми тексту; складає плану тексту; дотримується абзаців у оформленні текстів на письмі; використовує для зв'язку речень у тексті займенники, прислівники, близькі за значенням слова</p>	<p>Дослідження будови тексту. Розрізnenня різних типів і стилів текстів (художні, науково- популярні, ділові). Визначення теми і мети тексту. Складання плану тексту</p>
---	--

Літературне читання

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	Зміст навчання
Пізнаємо простір дитячого читання	
<p>Учень/учениця: правильно називає та практично розрізнює фольклорні і авторські твори; співвідносить вивчені твори з відповідними жанрами (казка, вірш, художні і науково - художні оповідання; байка); самостійно визначає жанрові ознаки казок, віршів, оповідань, називає основні жанрові ознаки п'єси; розуміє, яку інформацію можна одержати в творах різних жанрів; називає основні теми прочитаного; прізвища, імена відомих українських письменників, твори яких вивчалися на уроках літературного читання; розповідає епізоди з життя відомих письменників, про їхні твори, з якими неодноразово ознайомлювалися під час навчання; вміє розповісти сюжети кількох казок (фольклорних і авторських); знає напам'ять 5-6</p>	<p>Доступний і цікавий дітям навчальний матеріал різноманітний за жанрами, персоналіями і джерелами здобуття інформації:</p> <ul style="list-style-type: none"> - усна народна творчість (малі фольклорні форми: лічилки, скормовки, загадки, приказки, прислів'я; казки героїкофантастичні, легенди, байки, пісні); - художні твори відомих українських і зарубіжних письменників: - поезія (вірші пейзажні, сюжетні, фантастичні, гумористичні; вірші-загадки, акровірші); проза (оповідання, уривки з повістей, казки; п'єси); байки (вірші і проза). <p>Науково-художня, довідкова, література з різних джерел, тексти із ЗМІ. Тематика дитячого читання: твори про почуття дітей, їхні захоплення, мрії, взаємини в сім'ї, школі; про стан природи у різні пори</p>

віршів, кілька прислів'їв, скоромовок; виявляє ставлення до прослуханого і прочитаного; знає і називає найважливіші інформаційні ресурси; знаходить в них потрібну інформацію.

року; ставлення до Батьківщини, рідної мови, народних традицій, про історію рідного краю, видатних людей; відкриття; про життя письменників, створення книг; медіатексти.

Розвиваємо навичку читання, оволодіваємо прийомами розуміння прочитаного

читає вголос, правильно, цілими словами і групами слів у темпі, який дає змогу розуміти прочитане; оволодіває продуктивними способами читання мовчки (самостійно та з допомогою вчителя); оволодіває та самостійно застосовує прийоми виразного читання та декламування напам'ять (для художніх текстів); виділяє у тексті і пояснює значення незнайомих слів, висловів, термінів (самостійно та з допомогою вчителя); самостійно розуміє фактичний зміст текстів різних видів та основні думки (самостійно, а також з допомогою вчителя); застосовує різні види читання під час опрацювання змісту текстів різних видів (самостійно та за завданням учителя), а також перечитування як засіб поглиблених розуміння змісту.

Формування і розвиток якісних характеристик навички читання вголос і мовчки: виконання вправ і завдань на регулювання дихання, розвиток уваги, пам'яті, темпу, фонематичного слуху, зорового сприймання, оперативного поля читання. Застосування під час читання вголос, декламування напам'ять відповідно до змісту художнього твору інтонаційні мовленнєві засоби виразності (тон, сила голосу, логічний наголос, темп мовлення). Тлумачення значень незнайомих слів, висловів за допомогою виносок, тлумачного словника, а також спираючись на контекст. Знаходження в тексті конкретних відомостей, фактів, понять, пояснення їх змісту (суті); виділення та пояснення важливих думок, які висловив автор. Застосування різних видів читання: аналітичне – для детального й поглибленого ознайомлення із змістом тексту (самостійно); вибіркове – з метою знаходження потрібної інформації, фактів; переглядове – для загального ознайомлення із змістом тексту (за завданням учителя).

Взаємодіємо усно за змістом прочитаного

сприймає і розуміє усне висловлення, художній чи науково-художній текст;

Сприймання-розуміння усної інформації. Аналіз та інтерпретація

<p>уточнює інформацію; виконує сприйняті на слух інструкції щодо виконання поставлених учителем навчальних завдань; відповідає на запитання за змістом прослуханого тексту; ставить запитання до усного повідомлення та за змістом прослуханого тексту; називає персонажів, місце і час дії, послідовність подій у прослуханому тексті; вибирає інформацію з прослуханого тексту і пояснює чому зацікавила інформація; визначає тему сприйнятого на слух твору; бере участь у колективному обговоренні почутого; зацікавлено й уважно слухає співрозмовників, толерантно ставиться до їхніх думок; розпізнає ключові слова і фрази в усному висловленні; висловлює власне ставлення до змісту прослуханої текстової інформації; підтримує діалог з учителем, однокласниками на основі прослуханого; користується формулами мовленнєвого етикету; дотримується правил спілкування, найважливіших правил літературної вимови.</p>	<p>почутого – розвиток умінь запитувати і відповідати на запитання за змістом прослуханих текстів; визначати послідовність подій, головного героя; виокремлювати цікаву для себе інформацію; визначати тему твору; брати участь в обговоренні інформації, яка зацікавила;</p> <ul style="list-style-type: none"> – розвиток умінь розпізнавати ключові слова і фрази в усному повідомленні; Формування умінь висловлювати оцінювальні судження: – вербалізація своїх перших вражень щодо прослуханого: що сподобалось, здивувало, який настрій викликав твір і т. ін.; – висловлення власної думки про факти, події у сприйнятому на слух тексті. Практичне оволодіння діалогічною формою мовлення, етикетними нормами культури спілкування.
---	---

Досліджуємо і взаємодіємо з текстами різних видів

<p>самостійно читає, практично розрізнює художні, науково-художні тексти, визначає їх особливості та мету опрацювання, перераховує ознаки, які вказують на приналежність тексту до художнього чи науково-художнього; відповідає на запитання щодо прочитаного твору; знаходить і пояснює зв’язки між реченнями, абзацами і частинами тексту; самостійно визначає послідовність подій творі; самостійно складає план до невеликих за обсягом і нескладних за будовою художніх текстів; користується планом і</p>	<p>Сприймання і практичне розрізnenня текстів різних видів (художні, науково-художні). Дослідження побудови і змісту художнього тексту:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) смисловий і структурний аналіз тексту: – розвиток умінь відповідати на запитання за змістом прочитаних текстів; – знаходження в тексті зв’язків між реченнями, абзацами і частинами тексту та пояснення їх; – самостійне визначення послідовності подій у творі; – самостійне складання простого плану до невеликих за обсягом і
---	---

<p>малюнками для переказ прочитаного; установлює (із допомогою вчителя і самостійно) причинно-наслідкові зв’язки; визначає у творах елементи розповіді, описи; визначає у структурі епічного твору початок, основну частину, кінцівку; пояснює їх взаємозв’язок після аналізу твору; самостійно знаходить слова, вислови, речення, які є ключовими для розуміння подій, характеристики персонажів (самостійно та з допомогою вчителя); самостійно визначає тему твору; основну думку – з допомогою вчителя; самостійно переказує текст (детально, стисло, вибірково); розпізнає, називає, виділяє в художньому тексті яскраві, образні вислови, художні описи природи, зовнішності людини, інших живих істот; пояснює їх роль у творі; знаходить у тексті самостійно і з допомогою вчителя слова, які мають переносне значення, порівняння, епітети, метафори (без вживання термінів); пояснює їх роль у тексті, використовує у власному мовленні; визначає з допомогою вчителя настрій, загальну тональність твору; розрізнює, правильно називає жанри творів, що опрацьовувалися під час навчання (практично); самостійно визначає жанрові ознаки казок про тварин, віршів, оповідань; визначає жанрові ознаки геройко - фантастичних казок, байок, п’ес із допомогою вчителя; самостійно визначає головних персонажів; пояснює, які вчинки персонажів є позитивними, а які негативними; самостійно ставить запитання до тексту; висловлює здогадки щодо орієнтовного змісту твору, можливого розвитку подій (до і під</p>	<p>некладних за будовою оповідань;</p> <ul style="list-style-type: none"> – користування планом для переказу прочитаного твору; – установлення причинно-наслідкових зв’язків; – формування уміння розрізняти у творах елементи розповіді, опису; – орієнтування у структурі тексту: зчин (початок), основна частина, кінцівка; – формування умінь знаходити в тексті слова, вислови, речення, які є ключовими для розуміння тексту, характеристики персонажів; самостійно визначати тему твору та основну думку з допомогою вчителя; співвідносити головну думку прочитаного із заголовком, прислів’ям, ілюстраціями; – розвиток умінь застосовувати різні види переказу відповідно до мети (докладний, стислий, вибірковий); <p>2) дослідження засобів художньої виразності:</p> <ul style="list-style-type: none"> – розвиток умінь виділяти в тексті яскраві, точні, образні вислови, художні описи, з’ясовувати їх роль у творі: допомагають передати загальну емоційну тональність твору, відтворити в уяві картини природи, її стан, місце подій; показати зміну емоційного настрою персонажів та ін.; – розширення і поглиблення уявлень про епітет, порівняння, метафору; їх роль у тексті; – самостійне знаходження у тексті слів, що мають переносне значення, пояснення їх значень на прикладах; – використання у власному мовленні засобів художньої виразності; – формування умінь визначати настрій, загальну тональність твору; <p>3) дослідження жанрових</p>
--	--

<p>час читання розуміє авторську позицію: як автор ставиться до зображеніх подій і вчинків персонажів (з допомогою вчителя); висловлює оцінні судження морального й естетичного характеру про події, вчинки персонажів, описи у художньому творі; самостійно орієнтується у фактичному змісті твору, знаходить і пояснює у ньому слова-терміни; визначає тему прочитаного тексту; виділяє, пояснює зміст графічного матеріалу; поділяє текст на смислові частини, встановлює між ними зв'язки, виокремлює новий науково-пізнавальний матеріал (з допомогою вчителя); самостійно складає словесний, малюнковий план до невеликих за обсягом і нескладних за будовою науково-художніх текстів; передає зміст тексту; перетворює текстову інформацію у графічну (схеми, таблиці); висловлює особисте ставлення до прочитаного</p>	<p>особливостей:</p> <ul style="list-style-type: none"> – розвиток умінь самостійно визначати, усвідомлювати жанрові особливості творів, що вивчалися; – розширення та поглиблення знань та умінь про жанрові особливості казок про тварин, віршів (наявність рими, ритму, поділ на строфі – без вживання терміну), оповідань; – спостереження за структурними особливостями героїко-фантастичних казок (таємничі, зачаровані, незвичайні місця, предмети, істоти; надзвичайна сила, дивовижні перетворення та ін.), байок (невеликий за обсягом, здебільшого віршований твір, у якому в гумористичній, алгоритичній формі зображуються людські вчинки, характеристи, недоліки), п'ес (драматичний твір, написаний для вистави); – розвиток умінь правильно визначати і називати головного персонажа твору, аналізувати їхні вчинки, мотиви поведінки; <p>4) діалогічна взаємодія з текстом:</p> <ul style="list-style-type: none"> – розвиток умінь самостійно ставити запитання за змістом тексту про факт, подію, час, місце подій, герой твору; – розвиток умінь висловлювати смислові згадки щодо орієнтовного змісту твору, можливого розвитку подій з опорою на заголовок, ілюстрації, ключові слова; шляхом відповідей на запитання, які виникають у читача по ходу вдумливого читання твору; – ставлення письменника до зображеніх подій і вчинків персонажів; – розвиток умінь висловлювати оцінні судження, почуття щодо подій, вчинків персонажів, описів у художньому творі. Дослідження побудови і змісту
--	--

	<p>науково - художнього тексту – орієнтування у фактичному змісті твору, знаходження і пояснення слів-термінів; – самостійне визначення теми науково - художнього тексту;</p> <p>– формування умінь виділяти, усвідомлювати зміст графічного матеріалу: схем, таблиць, діаграм; пояснювати, до яких частин тексту вони відносяться; – розвиток умінь самостійно здійснювати смислову компресію текстового матеріалу: визначати і поділяти текст на смислові частини, добирати заголовки, складати словесний і малюнковий план, відтворювати зміст тексту з опорою на види плану;</p> <p>– формування умінь створювати нескладні схеми, таблиці з метою ілюстративного супроводу відповідного текстового матеріалу (з допомогою вчителя);</p> <p>– розвиток умінь висловлювати власне ставлення до змісту: пояснювати, які факти в науково-художньому тексті зацікавили найбільше, чим саме; що було новим та ін.</p>
--	--

Оволодіваємо прийомами роботи з дитячою книжкою

практично розрізняє дитячі книжки з текстами різних видів, називає основні теми дитячого читання; самостійно розглядає та прогнозує орієнтовний зміст незнайомої книжки з опорою на ключові слова, ілюстративний та довідково-інформаційний апарат; пояснює, які дитячі книжки найбільше подобається читати; формулює свій читацький запит у бібліотеці; самостійно здійснює вибір дитячих книжок відповідно до власних читацьких інтересів; користується під

Розрізnenня дитячих книжок, які містять різноважанрові, різнометатичні художні твори, науково-пізнавальні тексти, довідкову літературу, дитячу періодику. Прогнозування орієнтовного змісту дитячої книжки з опорою на ключові слова, структурні елементи книжки, опрацьовані в попередніх класах, а також на анотацію, відомості про письменника, заголовки розділів (наприклад, в повісті-казці); вербалізація своїх припущенень у короткому зв'язному висловленні.

час вибору книжок, різними інформаційними ресурсами дитячої бібліотеки (самостійно та з допомогою дорослого); висловлює емоційно-оцінні враження про прочитану книжку; складає короткий відгук на прочитану книжку (усно, з допомогою вчителя).	Формування умінь усно оформляти свій читацький запит за таким алгоритмом: автор, назва книжки, енциклопедії; тема читання. Усвідомлений вибір дитячої книжки (книжок) з числа запропонованих бібліотекарем; вибір потрібної книжки у відкритому фонді бібліотеки (із застосуванням знання алфавіту). Користування різноматичними книжковими виставками, рекламними плакатами, Інтернетресурсами бібліотеки. Розвиток умінь висловлювати власні враження щодо прочитаної книжки: ділитися з однолітками, дорослими думками, що саме найбільше сподобалося; переконливо пояснювати, чому цю книжку варто прочитати, чим вона цікава, які емоції викликала, які події, описані в книжці, нагадали ситуації із власного життєвого досвіду та ін. Навчання складати короткий відгук на прочитану книжку за алгоритмом.
---	---

Досліджуємо і взаємодіємо з медіапродукцією

знає і пояснює значення поняття медіа; розрізняє види медіа за джерелами і способами одержання інформації; аналізує медіатексти за критеріями, факти і судження про них; формулює висновки за прочитаним, побаченим; знає правила безпечної поведінки в Інтернеті; створює (за вибором) медіа-продукт і пояснює свій вибір; пояснює роль ілюстрації як джерела розуміння тексту.	Сприймання, аналіз, інтерпретація, рефлексія різних видів медіа-продукції: візуальної (текст, малюнок, фотографія); аудіальної (музика, радіо); аудіовізуальні (ТБ, кіно, анімація Інтернет, гаджети); практичні роботи з ілюстрування медіатекстів; створення медіапродуктів до важливих дат і подій (в країні, в родині, класі). Рольові ігри: диктор, журналіст, розповсюджувач візуальної інформації.
--	---

Перетворюємо та інсценізуємо прочитане; створюємо власні тексти

придумує словесну картину за прочитаним твором; виразно	Завдання на розвиток уяви в зв'язку з прочитаним, власними
---	--

<p>виражає себе у групових і колективних інсценізаціях прочитаного;</p> <p>доповнює тексти (за орієнтирами вчителя); продовжує діалог;</p> <p>придумує текст за аналогією до прочитаного; творчо переказує прочитане.</p>	<p>спостереженнями; вправи на комбінування, акцентування якоїсь виразної, незвичайної ознаки;</p> <p>заохочення до відкриття невидимих і непочутих у процесі читання дійств;</p> <p>Інтерпретація ілюстрацій до текстів;</p> <p>придумування словесних картин;</p> <p>аналіз тексту (абзацу) з метою його доповнення, розширення (з допомогою вчителя); пошуку незвичних образів, слів; висловів;</p> <p>створення ситуацій вибору учнями творчих завдань за темою уроку.</p> <p>Індивідуальне і колективне складання нових кінцівок прочитаних казок, оповідань; знаходження рим у віршах, придумування ланцюжків римованих слів; створення творчих переказів і творів за аналогією;</p> <p>складання розповідей від імені одного з персонажів; практичне засвоєння (у співпраці з вчителем) прийомів складання казок, загадок, лічилок; (ігрові ситуації за прочитаним; «Живі» картини, сценки, інсценізація текстів); виконання творчих завдань на основі сприймання різних творів мистецтва (з допомогою вчителя)</p>
---	---

МАТЕМАТИЧНА ГАЛУЗЬ МАТЕМАТИКА

Метою навчання математики є різnobічний розвиток особистості дитини та її світоглядних орієнтацій засобами математичної діяльності, формування математичної та інших ключових компетентностей, необхідних їй для життя та продовження навчання.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

- формування в учнів розуміння ролі математики в пізнанні явищ і закономірностей навколошнього світу;
- формування у дітей досвіду використання математичних знань та способів дій для розв'язування навчальних і практичних задач;

- розвиток математичного мовлення учнів, необхідного для опису математичних фактів, відношень і закономірностей;

- формування в учнів здатності міркувати логічно, оцінювати коректність і достатність даних для розв'язування навчальних і практичних задач.

Реалізація мети і завдань **початкового курсу математики** здійснюється за такими **змістовими лініями**: «Числа, дії з числами. Величини», «Геометричні фігури», «Вирази, рівності, нерівності», «Робота з даними», «Математичні задачі і дослідження».

Змістова лінія **«Числа, дії з числами. Величини»** охоплює вивчення у 1 – 3 класах питань нумерації цілих невід’ємних чисел у межах мільйона; формування навичок виконання арифметичних дій додавання і віднімання, множення і ділення; ознайомлення на практичній основі зі звичайними дробами; вимірювання величин; оперування величинами.

Змістова лінія **«Вирази, рівності, нерівності»** спрямована на формування у здобувачів освіти уявлень про математичні вирази – числові та зі змінною; рівності і рівняння; числові нерівності та нерівності зі змінною; про залежність результату арифметичної дії від зміни одного з її компонентів. Ця змістова лінія є пропедевтичною до вивчення алгебраїчного матеріалу.

Змістова лінія **«Геометричні фігури»** націлена на розвиток в учасників освітнього процесу просторових уявлень; формування здатності розрізняти геометричні фігури за їх істотними ознаками; формування практичних умінь будувати, креслити, моделювати й конструювати геометричні фігури від руки та за допомогою простих креслярських інструментів. Ця змістова лінія має пропедевтичний характер.

Змістова лінія **«Робота з даними»** передбачає ознайомлення учнів на практичному рівні з найпростішими способами виділення і впорядкування даних за певною ознакою.

Змістова лінія **«Математичні задачі і дослідження»** спрямована на формування в учнів здатності розпізнавати практичні проблеми, що розв'язуються із застосуванням математичних методів, на матеріалі сюжетних, геометричних і практичних задач, а також у процесі виконання найпростіших навчальних досліджень.

До програми кожного класу подано **орієнтовний перелік** додаткових тем для розширеного вивчення курсу. Додаткові теми не є обов'язковими для вивчення. Учитель може обрати окремі теми із пропонованих або дібрати теми самостійно з огляду на методичну доцільність та пізнавальні потреби учнів. Результати вивчення додаткових тем не підлягають оцінюванню.

Досвід математичної діяльності застосовується у вивченні інших предметів (освітніх галузей) шляхом використання учнями математичних методів чи інших засобів для пізнання дійсності; організації та виконання міжпредметних навчальних проектів, міні-досліджень тощо.

4 класи

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	Зміст навчання
Числа, дії з числами. Величини	
<p>відтворює послідовність чисел у межах тисячі; читає і записує числа, утворює числа різними способами; визначає розрядний склад трицифрового числа; визначає загальну кількість сотень, десятків, одиниць у числі; подає числа у вигляді суми розрядних доданків; порівнює числа різними способами; виконує додавання та віднімання, множення і ділення на основі нумерації чисел; володіє навичкою усного додавання і віднімання круглих чисел; обчислює усно зручним для себе способом; володіє навичкою письмового додавання і віднімання чисел у межах 1000; прогнозує результат додавання та віднімання перевіряє правильність обчислень; розуміє сутність арифметичних дій множення і ділення; застосовує в обчисленнях переставний закон множення, взаємозв'язок між діями множення і ділення; правила множення і ділення з числами 1 і 0, ділення рівних чисел, множення на 10; володіє навичкою табличного множення і ділення; володіє навичкою позатабличного множення і ділення чисел у межах тисячі; виконує ділення з остачею; розуміє, що остача має бути меншою за дільник; перевіряє правильність ділення з остачею; застосовує прийоми раціональних обчислень прогнозує результат множення і ділення, перевіряє правильність</p>	<p>Нумерація чисел у межах тисячі.</p> <p>Додавання і віднімання чисел у межах 1000.</p> <p>Множення і ділення чисел. Таблицне множення і ділення. Особливі випадки множення і ділення. Позатабличне множення і ділення</p>

<p>обчислень; розуміє сутність кратного порівняння чисел; обчислює результат кратного порівняння чисел; знаходить число, яке у кілька разів більше/менше за дане; застосовує в обчисленнях правила знаходження невідомих компонентів арифметичних дій; розуміє спосіб утворення частини як однієї з кількох рівних частин цілого; розуміє поняття чисельник і знаменник дробу; читає і записує частини у вигляді дробу з чисельником 1; порівнює дроби з чисельником 1 за допомогою засобів наочності; застосовує в обчисленнях правило знаходження частини від числа та числа за величиною його частини знає одиниці вимірювання довжини (сантиметр, дециметр, метр); маси (кілограм, центнер), місткості (літр); часу (дoba, тиждень, година, хвилина, секунда), проміжки часу (місяць, рік) та співвідношення між ними; користується знанням співвідношень між величинами у навчально-пізнавальних і практичних ситуаціях; вимірює і порівнює величини: довжину, масу, місткість, час; обирає доцільну мірку для вимірювання величини; користується для вимірювання величин інструментами, приладами та іншими засобами; перетворює величини, виражені в двох одиницях найменувань; виконує арифметичні дії з іменованими числами; визначає в навчальних і практичних ситуаціях групи взаємопов'язаних величин; розуміє, що ситуація купівлі – продажу описується за допомогою трійки взаємопов'язаних величин: ціна, кількість, вартість; розуміє, що робота описується за</p>	<p>Відношення кратного порівняння. Збільшення або зменшення числа у кілька разів</p> <p>Знаходження невідомого компоненту множення і ділення.</p> <p>Частини величини. Дріб з чисельником 1. Порівняння дробів з чисельником 1.</p> <p>Знаходження частини від числа. Знаходження числа за величиною його частини. Величини: довжина, маса, місткість, час.</p> <p>Дії з величинами.</p> <p>Групи взаємопов'язаних величин. Взаємопов'язані величини, які характеризують ситуацію купівлі – продажу.</p>
--	--

допомогою трійки взаємопов'язаних величин: продуктивність праці, час роботи, загальний виробіток; застосовує для розв'язування практичних задач правила знаходження однієї з величин за двома відомими іншими; користується знанням залежності між величинами у навчальних і практичних ситуаціях, прогнозує очікуваний результат; зіставляє одержаний результат із прогнозованим; розуміє сутність периметра многокутника; користується формулою обчислення периметра прямокутника (квадрата) в навчальних і практичних ситуаціях .

ГРОМАДЯНСЬКА ТА ІСТОРИЧНА, СОЦІАЛЬНА ТА ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНА, ПРИРОДНИЧА ОСВІТНІ ГАЛУЗІ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ»

Зазначені освітні галузі можуть реалізовуватись окремими предметами або в інтегрованому курсі за різними видами інтеграції (тематична, процесуальна, міжгалузева; в межах однієї галузі; на інтегрованих уроках, під час тематичних днів, в процесі проектної діяльності) за активного використання міжпредметних зв'язків, організації різних форм взаємодії учнів. Для розв'язання учнями практичних завдань у життєвих ситуаціях залишаються навчальні результати з інших освітніх галузей.

Метою навчальної програми «Я досліджую світ» є особистісний розвиток молодших здобувачів освіти на основі формування цілісного образу світу в процесі засвоєння різних видів соціального досвіду, який охоплює систему інтегрованих знань про природу і суспільство, ціннісні орієнтації в різних сферах життедіяльності та соціальної практики, способи дослідницької поведінки, які характеризують здатність учнів розв'язувати практичні задачі.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

- формування дослідницьких умінь, опанування доступних способів пізнання себе, предметів і явищ природи і суспільного життя (спостереження, обстеження, дослід, практична робота, вимірювання, систематизація, класифікація, встановлення логічної та часової послідовності подій, критична оцінка побаченого (почутого), встановлення зв'язків і залежностей в природі і суспільстві, між станом довкілля і діяльністю людини, впливу поведінки на

здоров'я та безпеку, залежності результату від докладених зусиль, аналіз наслідків ризикованої поведінки);

- виховання активної позиції щодо громадянської і соціально-культурної належності себе і своєї родини до України, інтересу до пізнання історії та природи свого краю і країни; пошани до символів держави, ініціативної поведінки у громадських акціях, у відзначенні пам'ятних дат і подій;

- розвиток толерантності у соціальній комунікації, ціннісного ставлення до природи та її пізнання, до приватного життя інших людей, усвідомлення правої відповідальності у ситуаціях застосування норм і правил життя в суспільстві, інші соціальні навички щодо взаємодії і співпраці в різних видах діяльності;

- створення умов для самовираження у різних видах діяльності, становлення екологічно грамотної та соціально адаптованої особистості.

Тематичну основу курсу складають змістові лінії, які визначені Державним стандартом початкової освіти і охоплюють складники названих вище галузей в їх інтегрованій суті, а саме:

«Людина» (пізнання себе, своїх можливостей; здорові і безпечні поведінка);

«Людина серед людей» (стандарти поведінки в сім'ї, в суспільстві; моральні норми; навички співжиття і співпраці);

«Людина в суспільстві» (громадянські права та обов'язки як члена суспільства. Пізнання свого краю, історії, символів держави. Внесок українців у світові досягнення);

«Людина і світ» (толерантне ставлення до різноманітності світу людей, культур, звичаїв);

«Людина і природа» (пізнання природи; взаємозв'язок об'єктів і явищ природи; рукотворний світ людини; відповідальна діяльність людини у природі; роль природничих знань і технологій у житті людини; залежність між діяльністю людини і станом довкілля).

Типова навчальна програма дає змогу вчителеві самостійно обирати й формувати інтегрований та автономний спосіб подання змісту із освітніх галузей Стандарту, добирати дидактичний інструментарій, орієнтуючись на індивідуальні пізнавальні запити і можливості здобувачів освіти (рівень навченості, актуальні стани потреб, мотивів, цілей, сенсорного та емоційно-вольового розвитку). Особливого значення у дидактико-методичній організації навчання надається його зв'язку з життям, з практикою застосування здобутих уявлень, знань, навичок поведінки в життєвих ситуаціях. Обмеженість відповідного досвіду здобувачів освіти потребує постійного залучення й аналізу їхніх вражень, чуттєвої опори на результати дослідження об'єктів і явищ навколошнього світу.

Педагогічна стратегія, яка опидалась на наслідувальні механізми у розвитку пізнавальних процесів молодших учасників освітнього процесу, і передбачала пріоритетне використання зразків, алгоритмів, поетапного контролю й корекції, збагачується полісенсорним підходом, що зумовлює

дослідницьку поведінку учнів, сприйняття ними властивостей і якостей предметів і явищ природного і соціального оточення, спрямовуються у сферу пошукової діяльності.

На основі Типової програми вчитель може створювати різні варіанти інтегрованої програми за таким алгоритмом:

- визначення цілей навчання;
- створення картки понять з інших предметів (асоціативної павутинки, курсів, галузей, які допоможуть досягти цілей);
- структурування програми за темами;
- вибір діяльності учнів, яка забезпечить інтегроване навчання;
- розроблення показників досягнення очікуваних результатів.

Можливі засоби інтеграції в процесі реалізації програми «Я досліджую світ» передбачають включення здобувачів освіти в практику виконання різноманітних завдань дослідницького характеру, як от:

- дослідження-розвізнавання (Що це? Яке воно? Обстеження за допомогою органів чуття, опис, порівняння з іншими предметами, явищами; спільне – відмінне, до якого цілого воно належить);
- дослідження-спостереження (Як воно діє? Що з ним відбувається? Для чого призначено?);
- дослідження-пошук (запитування, передбачення, встановлення часової і логічної послідовності явищ, подій; встановлення причинно – наслідкових зв’язків (Чому? Яким чином? Від чого залежить? З чим пов’язано?), догадка, висновок-узагальнення).

4 класи

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	Зміст навчання
<p>Людина</p> <p>знає, що спільного та чим відрізняється людина від інших живих істот (мислення, мова, праця, спілкування і взаємодія з іншими людьми) розповідає про частини тіла людини, їх значення; правила догляду за ними; володіє найпростішими гігієнічними навичками, самообслуговування, називає умови здорового способу життя (харчування, турбота про здоров'я, уникнення шкідливих звичок); пояснює, як змінюється людина упродовж життя, наводить</p>	<p>Людина – частина природи і суспільства. Організм людини. Частини тіла людини та їх функції. Турбота про здоров'я. Гігієнічні навички. Навички самообслуговування.</p> <p>Розвиток людини протягом життя: від малюка до дорослої людини. Здоровий спосіб життя, турбота про здоров'я</p>

<p>приклади з власного досвіду; пояснює, як суспільні групи (сім'я, дитячий колектив, друзі) впливають на розвиток людини</p> <p>виявляє інтерес до своєї зовнішності, розповідає про себе, свої захоплення; прагне до акуратності розпізнає риси характеру і дає їм оцінку; називає риси характеру, які сприяють і ті, що заважають досягненню успіху в житті, спілкуванню з іншими; пояснює, як досягнення мети залежить від наполегливості й старанності</p> <p>володіє прийомами планування робочого часу, тренування уваги, пам'яті; підтримує порядок на робочому місці; виявляє пізнавальну активність на уроках; співпрацює і взаємодіє з іншими у різних ситуаціях (навчання, гра).</p>	<p>Зовнішність людини. Риси характеру, які сприяють досягненню успіху в житті, забезпечують дружні взаємини з іншими, повагу (чесність, працьовитість, щедрість, чесність, чуйність). Риси характеру, що заважають досягненню успіху, спілкуванню (лінощі, неуважність, байдужість, нетовариськість). Пізнання себе, своїх можливостей, здорова і безпечна поведінка.</p> <p>Навчання як складова життєвого успіху. Уміння вчитися. Планування робочого часу. Взаємодія та співпраця з іншими.</p>
--	--

Практичний блок (спостереження, дослідження, вправляння).

Тренування уваги, пам'яті (прийоми, алгоритми, вправи).

<p>називає правила поведінки у сім'ї, школі, громаді; розуміє почуття відповідальності перед родиною ; пропонує вирішення посильних проблем школи, співпрацює і взаємодіє з іншими у збереженні традицій школи; виявляє інтерес до пізнання і збереження традицій школи; розуміє переваги доброго ставлення до інших на прикладах вияву таких якостей: чесність, доброзичливість, подільчівість, працьовитість, ввічливість напротивагу хитрощам, байдужості, жадібності, лінощам, безкультурності; вирішує конфлікти мирним шляхом; дотримується правил шкільного розпорядку; правил поведінки під час шкільних і громадських заходів</p>	<p>Сім'я. Склад сім'ї. Історія роду. Розподіл прав і обов'язків у сім'ї. Дозвілля у сім'ї. Родинні стосунки між поколіннями. Небезпечні ситуації в школі, вдома, на вулиці. Турбота про тих, хто її потребує Школа. Правила шкільного розпорядку. Історія рідної школи. Збереження традицій. Ставлення до інших (товарищування, спільна гра, праця, навчання у групах, у класі. Моральні норми</p>
--	--

**Практичний блок (спостереження, дослідження, вправляння). •
Тренування уваги, пам'яті (прийоми, алгоритми, вправи).**
Людина серед людей

<p>називає правила поведінки у сім'ї, школі, громаді; розуміє почуття відповідальності перед родиною;</p> <p>пропонує вирішення посильних проблем школи, громади; співпрацює і взаємодіє з іншими у збереженні традицій школи; виявляє інтерес до пізнання і збереження традицій школи; розуміє переваги доброго ставлення до інших на прикладах вияву таких якостей: чесність, доброзичливість, подільчівість, працьовитість, ввічливість на противагу хитрощам, байдужості, жадібності, лінощам, безкультурності; вирішує конфлікти мирним шляхом дотримується правил шкільного розпорядку; правил поведінки під час шкільних і громадських заходів</p>	<p>Сім'я. Склад сім'ї. Історія роду. Розподіл прав і обов'язків у сім'ї. Дозвілля у сім'ї. Родинні стосунки між поколіннями. Небезпечні ситуації в школі, вдома, на вулиці. Турбота про тих, хто її потребує.</p> <p>Школа. Правила шкільного розпорядку. Історія рідної школи. Збереження традицій. Ставлення до інших (товарищування, спільна гра, праця, навчання у групах, у класі. Моральні норми</p>
---	--

Людина у суспільстві

<p>усвідомлює свою належність доукраїнського суспільства; необхідність толерантних взаємин між людьми має уявлення про державну символіку України; свою приналежність до України; ділиться з іншими інформацією про праваожної дитини (право на навчання, медичну допомогу, відпочинок, захист від жорстокого поводження); виявляє інтерес до пізнання минулого і сучасного України; участі у відзначенні пам'ятних подій, державних і народних світ; розпитує старших і збирає інформацію про свій край, про минуле, історії назв; володіє навичками поводження в урочистих</p>	<p>Людина – частина суспільства. Сім'я, дитячий колектив, друзі. Залежність людей один від одного.</p> <p>Взаємодопомога. Суспільство як єдність людських спільнот, їх різноманітність. Стосунки людей у суспільстві. Україна – незалежна держава. Символи держави: Герб, Прапор, Гімн, державна мова їх значення. Права та обов'язки громадян. Пам'ятні події, державні й народні свята, їх історія. Праця людей різних професій. Знання й уміння необхідні для опанування цих професій. Господарська діяльність людей твого краю. Славетні українці. Правила поведінки у пам'ятних місцях, під час урочистих заходів.</p>
--	---

ситуаціях, у пам'ятних місцях; розуміє сутність правопорушень як порушень прав інших людей; міркує на цю тему, наводить приклади; обґрунтоває необхідність відповідати за свої вчинки; встановлює взаємозв'язки у соціальному житті (між вчинком і наслідком, порушенням правил і відповідальністю); передбачає наслідки своїх вчинків; розповідає про значення праці людей різних професій для країни; усвідомлює: себе громадянином України; виявляє патріотичні почуття, шанобливе ставлення до символів держави традицій і звичаїв твого краю

Права людини. Взаємозв'язки між вчинком і наслідком. Правопорушення як порушення прав інших. Сучасні народні ремесла твого краю.

Людина і світ

має уявлення про різноманітність народів у світі; наводить приклади звичаїв інших народів, світових досягнень; співробітництва країн; виявляє інтерес і повагу до різних культур

Земля – спільний дім для всіх людей. Україна на карті світу. Україна – європейська держава. Різноманітність народів у світі. Співробітництво країн у питанні збереження природи, обміну культурою, товарами, безпечною життя, запобігання стихіям. Винаходи людства. Славетні українці, їхній внесок у світову науку, культуру, спорт

Людина і природа

наводить приклади матеріалів та їх використання, технологій і винаходів людства, аналізує їх вплив на життя людини і природу; дізнається з різних джерел про професії, пов'язані з діяльністю людини у природі; обговорює використання людиною енергії води і повітря; характеризує способи збереження й охорони природи на планеті; висловлює і аргументує свою позицію щодо зв'язків людини і природи; ідентифікує вивчені матеріали у виробах; досліджує властивості матеріалів; долучається до

Взаємозв'язки людини і природи. Людина – частина природи. Роль природи у житті людини. Умови, необхідні для життя людини. Вплив людини на природу. Професії, пов'язані з діяльністю людини у природі. Властивості і використання матеріалів. Поняття про техніку і технології. Винаходи людства та їх вплив на життєдіяльність людини. Правила поведінки у природі. Ощадливе використання ресурсів. Охорона природи.

природоохоронних заходів і ділиться інформацією про них з іншими; пропонує способи повторного використання речей, економного використання води, електроенергії, зменшення витрат тепла в оселі дотримується правил безпечної поведінки у природі (у лісі, на воді тощо); оцінює власну поведінку і поведінку інших людей у природі; розуміє цінність природи для життя людей, залежність якості життя людей від стану навколошнього середовища;

ІНФОРМАТИЧНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ ІНФОРМАТИКА (у курсі «Я досліджую світ»)

4 класи

Інформатична освітня галузь. Інформатика

Метою інформатичної освітньої галузі є формування у здобувача освіти інформаційно-комунікаційної та інших ключових компетентностей, здатності до розв'язання завдань з використанням цифрових пристройів та інформаційно-комунікаційних технологій для розвитку критичного, аналітичного, синтетичного, логічного мислення, реалізації творчого потенціалу, формування активної, відповіальної, безпечної та етичної діяльності в інформаційному суспільстві. Головними завданнями формування умінь:

- знаходити та опрацьовувати інформацію із використанням пошукових систем;
- створювати інформаційні об'єкти та опрацьовувати їх у програмних середовищах;
- здійснювати індивідуальну й колективну діяльність в інформаційному середовищі;
- критично оцінювати інформацію для розв'язання життєвих проблем;
- дотримуватися етичних, міжкультурних та правових норм інформаційної взаємодії;
- дотримуватися правил безпечної роботи з комп'ютерними пристроями.

Реалізація мети і завдань навчального предмета здійснюється за змістовими лініями «Інформація. Дії з інформацією», «Комп'ютерні пристройі для здійснення дій із інформацією», «Об'єкт. Властивості об'єкта», «Створення інформаційних моделей. Змінення готових. Використання» «Алгоритми»

Змістова лінія «Інформація. Дії з інформацією» базується на розумінні дитиною поняття «інформація». Здобувачі освіти мають уміти наводити приклади інформації, властивостей інформації, форм подання та дій з інформацією з повсякденного застосування, ефективно використовувати інформацію. Поняття інформації, її властивостей, форм подання та використання у навчальному процесі розширяється і доповнюється на кожному етапі навчання. Таким чином забезпечується поступове нарощування складності матеріалу, його актуалізація, повторення, закріплення, що сприяє формуванню ключових та предметної компетентностей і способів діяльності на вищому рівні узагальнення.

Змістова лінія «Комп’ютерні пристрої для здійснення дій із інформацією» передбачає формування уявлення про те, що людина в житті постійно зустрічається з інформацією, працює з нею та може використовувати при цьому сучасні засоби ІТ з умінням захистити свій інформаційний простір. Для практичних робіт використовуються програмами (онлайн-середовища Інтернету, додатки для мобільних пристройів). У ході реалізації змістової лінії «Об’єкт. Властивості об’єкта» розглядаються поняття об’єкта, властивостей об’єктів і значень цих властивостей. Діти мають наводити із власного життя приклади різних об’єктів, їхніх властивостей і значень цих властивостей, впорядковувати та групувати об’єкти на основі значень властивостей, мати уявлення про вплив значень 71 властивостей об’єктів на подальше їх використання та опрацювання. Вчаться будувати складні об’єкти із запропонованих частин, в тому числі самостійно доповнюючи з відсутніх компонентів, представляти інформацію про них різними способами - у вигляді чисел, тексту, зображень, схем, таблиць, презентацій; змінювати значення властивостей текстових та графічних об’єктів; досліджувати об’єкти за допомогою створених моделей. Об’єктний підхід має пронизувати навчання теоретичного та практичного матеріалу всіх змістових ліній курсу.

Змістова лінія «Створення інформаційних моделей. Змінення готових. Використання» забезпечує розвиток навичок створення інформаційної моделі в різних програмних середовищах, зокрема у табличній формі; початкових навичок використання різноманітних засобів інформаційних технологій для вирішення навчальних завдань; сприймати та представляти інформацію у вигляді тексту: читати та змінювати тексти, визначати ключові слова в тексті, створювати та опрацювати текст; сприймати різноманіття графічних даних; створювати власні зображення у вигляді малюнків та творчо опрацювати готові зображення; презентувати інформацію у вигляді слайдів. Змістова лінія «Алгоритми» спрямована на розвиток розуміння поняття виконавця, його середовища, команди, системи команд виконавця алгоритму, основних алгоритмічних структур, зокрема, слідування, розгалуження та повторення; умінь виконувати готові алгоритми, а також складати прості алгоритми для виконавців, які працюють у певному зрозумілому для відповідної вікової категорії середовищі, використовуючи просту систему їхніх команд; навичок шукати помилки в послідовності

команд, аналізувати зміст завдань на складання алгоритму для виконавців; вміння розв'язувати задачі з повсякденного життя, застосовуючи алгоритмічний підхід: уміння планувати послідовність дій для досягнення мети, передбачати можливі наслідки. Курс розрахований на 105 годин: по 35 годин у кожному класі з розрахунком 1 година на тиждень Програма побудована лінійно-концентрично. Зміст понять поступово розширюється і доповнюється. Забезпечується поступове нарощування складності матеріалу, його актуалізація, повторення, закріплення, що сприяє формуванню ключових та предметної компетентностей і способів діяльності на вищому рівні узагальнення. Учитель може змінювати порядок вивчення тем та самостійно визначає обсяг (кількість годин) на вивченняожної теми курсу, а також на повторення, узагальнення та систематизацію під час вивченняожної теми, вибудовуючи найбільш доречну для конкретного класу траєкторію навчання. Важливо щоб здобувачі освіти зрозуміли головні особливості безпечної роботи з інформаційними джерелами та почали використовувати відповідні навички та знання при вивчені інших навчальних предметів. Важливим є задоволення пізнавальних інтересів здобувачів освіти, підтримка їх творчої ініціативи та прагнення до освоєння нових інформаційно-комунікаційних технологій, що створюватиме відчуття доступності в постійному оновленні своїх компетентностей. Особливості організації навчально-виховного процесу: для дотримання норм безпеки дитини рекомендується організовувати навчання у закритому захищенному інформаційному середовищі. Облікові записи для 72 електронного листування та співпраці в мережі створює адміністратор навчального закладу. Оцінювання якості підготовки здобувачів освіти з предмету здійснюється в таких аспектах: 1) рівень володіння теоретичними знаннями; 2) здатність до застосування вивченого матеріалу у практичній діяльності; 3) свідоме та відповідальне ставлення до етичних, міжкультурних та правових норм інформаційної взаємодії; 4) вміння співпрацювати; 5) використання матеріалу із повсякденного життя, навчальних предметів; 6) свідоме знання правил безпечної праці.

ТЕХНОЛОГІЧНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ ДИЗАЙН І ТЕХНОЛОГІЇ

Зміст технологічної освітньої галузі реалізується через навчальний предмет «Дизайн і технології».

Метою навчання дизайну і технологій є розвиток особистості дитини засобами предметно-перетворюальної діяльності, формування ключових та предметної проектно-технологічної компетентностей, необхідних для розв'язання життєвих проблем у взаємодії з іншими, культурного й національного самовираження.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких завдань:

- формування допитливості, цілісного уявлення про матеріальне і нематеріальне виробництво;
- виховання естетично-ціннісного ставлення до традицій українського народу в праці, декоративно-прикладному мистецтві;
- набуття досвіду поетапного створення корисних і естетичних виробів у партнерській взаємодії: від задуму до його втілення в матеріалах;
- вироблення навичок застосовувати традиційні та сучасні технології, раціонально використовувати матеріали;
- формування культури праці, прагнення удосконалювати процес і результати проектно-технологічної діяльності, свій життєвий простір.

Реалізація мети і завдань навчального предмета здійснюється за такими **змістовими лініями**: «Інформаційно-комунікаційне середовище», «Середовище проектування», «Середовище техніки і технологій», «Середовище соціалізації».

Змістова лінія «Інформаційно-комунікаційне середовище» охоплює вивчення питань гармонійного поєднання функціональності та естетичності у виробах; пошук та опрацювання тематичної інформації у взаємодії з іншими; дослідження природних, штучних і синтетичних матеріалів; розрізnenня та читання графічних зображень; конструювання виробів з готових деталей.

Змістова лінія «Середовище проектування» спрямована на реалізацію творчого потенціалу учнів, створення умов для продукування ідей, вибору особисто привабливих об'єктів праці; дизайнерське проектування–моделювання і конструювання; виконання елементарних графічних зображень; добір матеріалів за їх властивостями; читання інструкційних карток із зображеннями для поетапного виготовлення виробу.

Змістова лінія «Середовище техніки і технологій» передбачає формування навичок організації робочого місця, безпечної праці з ручними інструментами та пристосуваннями; поетапне виготовлення виробів з використанням традиційних та сучасних технологій; раціональне використання матеріалів.

Змістова лінія «Середовище соціалізації» спрямована на формування здатності оцінювати та презентувати результати проектно-технологічної діяльності, обговорювати їх з іншими; ефективно використовувати створені вироби; долучатися до благочинної діяльності; виконувати трудові дії в побуті для самообслуговування та якісного облаштування життєвого простору.

Розподіл навчальних годин за темами, добір об'єктів праці вчитель визначає самостійно, враховуючи умови навчання та педагогічну доцільність.

4 класи

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	Зміст освіти
Інформаційно-комунікаційне середовище	
<p><i>досліджує природні матеріали за формою, кольорами, властивостями (візуально, на дотик);</i></p> <p><i>порівнює природні і рукотворні форми;</i></p> <p><i>дотримується правил внутрішнього розпорядку, безпеки праці та санітарних норм під час занять;</i></p> <p><i>організовує робоче місце;</i></p> <p><i>створює поетапно композицію та вироби з природних матеріалів за зображеннями, зразком або власним задумом;</i></p> <p><i>порівнює традиційні і сучасні вироби декоративно-прикладного мистецтва за матеріалами, техніками виконання, функціональними та естетичними властивостями;</i></p> <p><i>розрізняє основні види народних декоративних візерунків, орнаментів;</i></p> <p><i>виявляє емоційно-ціннісне ставлення до виробів декоративно-прикладного мистецтва;</i></p> <p><i>розрізняє види матеріалів та називає сфери їх використання;</i></p> <p><i>досліджує властивості матеріалів візуально та на дотик;</i></p> <p><i>аргументує доцільність використання вторинних матеріалів для збереження навколишнього середовища;</i></p> <p><i>моделює виріб з деталей конструктора за графічними зображеннями або власним задумом (самостійно, в парі або в групі)</i></p>	<p>Природне і штучне середовище. Матеріали. Спостереження, імітація, фантазування.</p> <p>Правила внутрішнього розпорядку, безпеки праці та санітарних норм під час занять. Організація робочого місця.</p> <p>Інструменти та пристосування. Моделі-аналоги.</p> <p>Характеристики традиційних і сучасних виробів декоративно-прикладного мистецтва, знайомство з народними умільцями свого краю (реально або віртуально).</p> <p>Властивості матеріалів (природні матеріали, папір, картон, пластилін, полімерна глина, солене тісто, тканина, нитки, шнури, дріт, пластик, пінопласт та ін.).</p> <p>Конструктори, навчальні набори з графічними зображеннями, інструкційними картками</p>
Середовище проектування	
<p><i>продукує ідеї для вибору об'єкта праці та обговорює їх з іншими;</i></p> <p><i>оцінює проектні ідеї – власні та інших;</i></p> <p><i>пояснює вибір особисто привабливого об'єкта праці, відповідаючи на запитання дорослих;</i></p> <p><i>обдумує план реалізації задуму в матеріалі;</i></p>	<p>Виявлення проблеми. Вибір об'єкта праці для його проектування і виготовлення.</p>

<p><i>прогнозує, яким має бути виріб, його функціональну і естетичну цінність; порівнює моделі, подібні обраному виробу (моделі-аналоги);</i></p> <p><i>моделює виріб з елементами фантазування; описує модель свого виробу;</i></p> <p><i>пояснює способи та види оздоблення власного виробу (стрічками, тасьмою, мереживом, лелітками, гудзиками, намистинами тощо); добирає матеріали для виготовлення виробу, застосовує вторинні матеріали;</i></p> <p><i>використовує традиційні та сучасні технології виготовлення виробів (комбінована аплікація, оригамі, кірігамі, квілінг, витинанка тощо); пояснює визначену послідовність виготовлення спроектованого виробу за зображеннями</i></p>	<p>Дизайн-проектування – моделювання та конструювання, зокрема з використанням макетних матеріалів (картон, пінопласт та ін.). Графічні зображення для послідовного виготовлення виробу пласкої та об'ємної форми.</p> <p>Поетапне проектування технології виготовлення виробу</p>
Середовище техніки і технологій	
<p><i>працює з ручними інструментами та пристосуваннями, дотримуючись безпечних прийомів праці та норм санітарії;</i></p> <p><i>виготовляє поетапно виріб за визначеною послідовністю;</i></p> <p><i>здійснює розмічення ліній на папері і картоні розмічає деталі на матеріалі за допомогою шаблонів або трафаретів;</i></p> <p><i>з'єднує деталі та оздоблює їх з використанням традиційних та сучасних технологій;</i></p> <p><i>дотримується послідовності виготовлення виробу з допомогою вчителя;</i></p> <p><i>раціонально використовує матеріали, зокрема і вторинні</i></p>	<p>Ручні інструменти та пристосування.</p> <p>Виготовлення виробу за графічними зображеннями.</p> <p>Технологічні операції з матеріалами (гинання, складання, скручування, рвання, зібгання, різання, склеювання, зв'язування, ліплення тощо).</p> <p>Раціональне використання матеріалів</p>
Середовище соціалізації	
<p><i>обґруntовує соціальну, функціональну та естетичну цінність створеного виробу;</i></p> <p><i>оцінює та презентує результати власної проектно-технологічної діяльності;</i></p> <p><i>обговорює результати з іншими;</i></p> <p><i>долучається до благочинної діяльності в групах з власноруч створеними виробами;</i></p> <p><i>умотивовує необхідність робити подарунки,</i></p>	<p>Цінність виконаного проекту для соціальної сфери.</p> <p>Презентабельність та реклама.</p> <p>Благочинна та природоохоронна діяльність в групах та</p>

<p>допомагати іншим, бережливо ставитися до природного середовища;</p> <p>висловлює емоційно - ціннісне ставлення до професій дорослих у сім'ї та родині своїх друзів, однокласників;</p> <p>виконує трудові дії в побуті: дрібний ремонт, доглядає за одягом та взуттям (упорядкування, чищення, пришивання гудзика та ін.), засобами гігієни, іграшками, домашніми тваринами, рослинами, готує та сервірує нескладні страви за наочним прикладом з допомогою дорослих або спільно із старшими учнями, дотримується культури поведінки за столом, гостинно пригощає батьків, друзів тощо</p>	<p>середовищі.</p> <p>Світ професій соціальної сфери.</p> <p>Побутове самообслуговування</p>
---	--

МИСТЕЦЬКА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ: МИСТЕЦТВО 4 класи

Метою навчання мистецтва у школі є всебічний художньо-естетичний розвиток особистості дитини, освоєння нею культурних цінностей у процесі пізнання мистецтва; плекання пошани до вітчизняної та зарубіжної мистецької спадщини; формування ключових, мистецьких предметних та міжпредметних компетентностей, необхідних для художньо-творчого самовираження в особистому та суспільному житті.

Реалізація поставленої мети здійснюється за **змістовими лініями**: «художньо-творча діяльність», «сприймання та інтерпретація мистецтва», «комунікація через мистецтво», які окреслюють одну з моделей досягнення загальних цілей освітньої галузі та розкривають основну місію загальної мистецької освіти.

Змістова лінія **«Художньо-творча діяльність»** націлює на розвиток креативності та мистецьких здібностей здобувачів освіти через практичне освоєння основ художньої мови різних видів мистецтва та способів художньо-творчого самовираження. Ця змістова лінія реалізується через формування в учасників освітнього процесу умінь застосовувати різні виразні засоби творення художніх образів, імпровізування та естетичного перетворення довкілля.

Змістова лінія **«Сприймання та інтерпретація мистецтва»** спрямована на пізнання цінностей, що відображають твори мистецтва. Її реалізація передбачає розвиток емоційної сфери здобувачів освіти, збагачення естетичного досвіду, формування в них умінь сприймати, аналізувати, інтерпретувати, оцінювати мистецтво, виявляючи до нього емоційно-ціннісне

ставлення.

Реалізація змістової лінії «Комунікація через мистецтво» націлена на соціалізацію учасників освітнього процесу через мистецтво, усвідомлення ними свого «Я» (своїх мистецьких досягнень і можливостей). Змістова лінія передбачає формування в учнів умінь презентувати себе і свої досягнення, критично їх оцінювати, взаємодіяти з іншими через мистецтво у середовищі, зокрема у різних культурно-мистецьких заходах, обговореннях тощо, а також формування уявлень про можливість і способи регулювати свій емоційний стан завдяки мистецтву.

Опанування здобувачами освіти мистецтва у початковій школі ґрунтуються на засадах компетентнісного, особистісно зорієнтованого, діяльнісного, ігрового та інтегративного підходів.

Мистецтво сприяє формуванню *ключових компетентностей*, зокрема, у процесі:

- усного висловлювання своїх вражень від мистецтва; за допомогою коментування дорослого й оцінювання власної художньо-творчої діяльності (*вільне володіння державною мовою/здатність спілкуватися рідною*);
- здійснення елементарних розрахунків (наприклад, для встановлення пропорцій, визначення метру, запису ритму тощо) (*математична компетентність*);
- спостереження, дослідження і відтворення довкілля та явищ природи засобами мистецтва (*компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій, екологічна компетентність*);
- самостійного (чи за допомогою дорослого) використання інформаційних технологій для отримання мистецької інформації, художнього творення (*інформаційно-комунікаційна компетентність*);
- формування уміння визначати власні художні інтереси, досягнення і потреби; прагнення доцільно використовувати свій час для пізнання, сприймання, творення мистецтва (*навчання впродовж життя*);
- співпраці з іншими, зокрема участі у мистецьких заходах, прикрашенні середовища для друзів, сусідів; прояву відповідальності за особистий і колективний результат; використання мистецтва для отримання задоволення (впливу на власний емоційний стан) (*громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав і можливостей*);
- опанування народних традицій, мистецтва рідного краю; толерантного ставлення до мистецтва різних народів (*культурна компетентність*)
- проявів творчої ініціативи та намагання її реалізовувати, зокрема через втілення у практичній художньо-творчій діяльності (індивідуальній і колективній); презентації результатів власних мистецьких досягнень (*підприємливість та фінансова грамотність*);
- виявлення бажання впроваджувати нові ідеї (*інноваційність*).

4 класи

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	Зміст навчання
Художньо-творча діяльність	
<p><i>співає</i> вокальні вправи, дитячі пісні (зокрема музичний фольклор) у відповідному настрої, характері, темпі, динаміці;</p> <p><i>дотримується</i> правил співу (постава, дихання, інтонація)</p> <p><i>виконує</i> пісні «у ролях», відтворюючи образ мімікою, пластикою, виразним інтонуванням; добирає реквізит;</p> <p><i>створює</i> варіанти ритмічного супроводу до пісні;</p> <p><i>відтворює</i> прості ритмічні послідовності (створені з половинних, четвертних та восьмих тривалостей), зокрема у різних темпах;</p> <p><i>обирає</i> тембр інструменту (трикутники, бубни, барабан, сопілка, ксилофон тощо) для передачі відповідного образу;</p> <p><i>грає</i> в ансамблі прості композиції (трикутники, бубни, барабан, сопілка (за умови дотримання гігієни користування), ксилофон тощо);</p> <p><i>придумує</i> образи і <i>створює</i> їх знайомими засобами музичної виразності;</p> <p><i>імпровізує</i> голосом (музичні, мовленнєві інтонації), на музичних інструментах;</p> <p><i>орієнтується</i> в поняттях музичної грамоти (нота, нотний стан, звук, тривалості (ціла, половина, чверть, восьма), метр, розмір), має уявлення про запис нотного тексту);</p>	<p>Спів (співацька постава, дихання, інтонація, дикція).</p> <p>Гра на музичних інструментах: створення варіантів ритмічного супроводу до пісні, ритмічних послідовностей тощо.</p> <p>Імпровізації голосом, пластикою, на музичних інструментах</p> <p>Відтворення рухами характеру, темпу, ритму музики.</p> <p>Інсценізація пісень, створення театралізованих образів.</p> <p>Знайомство з нотною грамотою (нотний стан, скрипковий ключ, ноти в</p>

	<p>межах І октави, тривалості звуків – ціла, половина, чверть, восьма).</p> <p>Малювання графічними матеріалами, фарбами.</p>
<p>проявляє інтерес до творів мистецтва та мистецької діяльності;</p> <p>виконує прості живописні, графічні, декоративні, пластичні композиції;</p> <p>складає та розташовує на площині (в просторі) окрім елементи зображень (форм) в просту композицію (графічну, живописну, декоративну, об'ємну, просторову);</p> <p>відповідно задуму, обирає формат (вертикальний, горизонтальний) композиції;</p> <p>використовує всю площину аркуша;</p> <p>використовує основні, похідні, ахроматичні, теплі й холодні кольори; утворює відтінки кольорів;</p> <p>експериментує з кольорами, лініями, формами тощо;</p> <p>користується художніми та природними матеріалами, палітрою, пензлями, стеками, ножицями тощо;</p>	<p>Розміщення зображень на аркуші, у просторі, компонування елементів композиції (площинна, об'ємна).</p> <p>Дослідження довкілля, виявлення цікавих, незвичайних об'єктів для створення художніх образів.</p> <p>Використання різних ліній, плям, форм, кольорів та їх відтінків для створення візуальних образів.</p>
<p>працює (вирізує, конструює) з папером, з природними матеріалами;</p> <p>дотримується правил техніки безпеки;</p> <p>бере участь у прикрашенні середовища, в якому живе і навчається;</p> <p>виконує нескладні ролі, етюди-наслідування;</p> <p>вправляється над інтонацією мовлення, чіткістю дикції, виразністю міміки і жесту, перевтілюючись у різних персонажів;</p> <p>рухається в ритмі і темпі музики, узгоджує свої рухи з музичним супроводом (співом);</p> <p>орієнтується у просторі;</p> <p>дотримується правил поведінки в театрі;</p> <p>імпровізує засобами пантоміми (міміка, жести);</p> <p>вирізняє види мистецької діяльності, звернення до яких поліпшує його/ її настрій</p>	<p>Вирізування, конструювання з паперу.</p> <p>Робота з природними матеріалами.</p> <p>Елементарна стилізація форм оздоблювальних елементів.</p> <p>різних видів декоративно-прикладного мистецтва (народна іграшка, розпис, витинанка, писанка тощо).</p> <p>Ліплення з пластичних матеріалів різними прийомами і способами.</p> <p>Прикрашення місця, де навчається, живе.</p> <p>Організація робочого місця.</p> <p>Дотримання охайності та правил техніки безпеки.</p>

	<p>Інсценізація (виконання нескладних ролей), етюди-наслідування.</p> <p>Відтворення елементарних танцювальних елементів.</p> <p>Імпровізації засобами пантоміми (міміка, жести).</p> <p>Використання видів мистецької діяльності для задоволення та поліпшення емоційного стану.</p>
Сприймання та інтерпретація мистецтва	
<p><i>сприймає</i> твір мистецтва та <i>висловлює</i> враження, добираючи із запропонованих слова, які співзвучні особистим емоціям; <i>визначає</i> темп (повільно, помірно, швидко); рігістр (високий, середній, низький), динаміку (гучно, тихо), тембр (звукання хору та оркестру, окремих музичних інструментів (сопілка, бубон, барабан, скрипка, бандура, фортепіано тощо)), характеризує мелодію;</p> <p><i>визначає</i> колорит (теплий, холодний) творів мистецтва та учнівських робіт;</p> <p><i>порівнює</i> музичні та візуальні образи, твори мистецтва та явища довкілля;</p> <p><i>розрізняє</i> види театру (ляльковий, музичний, драматичний) та кінематографу (кінофільм, мультфільм); <i>використовує</i> театральну термінологію (сцена, актор, костюм, декорація);</p> <p><i>виявляє</i> твори мистецтва, що змінюють або передають його/її настрій</p>	<p>Сприймання творів різних видів мистецтва. Обговорення вражень, емоцій, які вони викликали. Добір із запропонованих слів-характеристик, що співзвучні особистим емоціям та враженням.</p> <p>Визначення засобів виразності твору.</p> <p>Порівняння природних форм, образів довкілля з їх художнім (декоративним) трактуванням.</p> <p>Знайомство з деякими видами театру (ляльковий, музичний, драматичний), кіномистецтва (кінофільм, мультфільм (графічна, пластична, лялькова анімація)).</p> <p>Використання творів різних видів мистецтва для отримання задоволення та поліпшення емоційного стану.</p>

Комунікація через мистецтво	
<p><i>виявляє</i> (з допомогою вчителя) та бере участь в обговореннях інформації, отриманої з творів мистецтва;</p> <p><i>презентує</i> результати власної творчості (співає пісні, виконує танцювальні рухи, демонструє власні роботи з образотворчого мистецтва тощо);</p> <p><i>вербально описує</i> свій творчий задум; <i>визначає</i>, що вдалося, чи не вдалося у виконанні того, що було задумано; <i>готовий / -а</i> до того, що може не вийти з першого разу так, як задумав / ла; <i>виявляє</i> досягнення у художньо-творчій діяльності однолітків;</p> <p><i>бере участь</i> у колективному виконанні творчого задуму; у шкільних мистецьких заходах (концертах, виставках, інсценізаціях тощо), в обговореннях власних вражень від творів різних видів мистецтва;</p> <p><i>обговорює</i> з однолітками свої враження від творів різних видів мистецтва відомих митців, від дитячої творчості; <i>дотримується</i> правил взаємодії і творчої співпраці.</p>	<p>Виховні ситуації: обговорення (з допомогою вчителя) інформації – сюжетів, характерів персонажів тощо, отриманої з творів мистецтва.</p> <p>Презентація та характеристика власних творчих досягнень.</p> <p>Колективне виконання творчого задуму (оформлення класної кімнати, створення колективних художніх композицій, флеш - мобів тощо);</p> <p>Проведення шкільних мистецьких заходів (концертів, виставок, інсценізацій тощо)</p> <p>Ознайомлення і упровадження правил творчої співпраці, взаємодії, комунікації.</p>

ФІЗКУЛЬТУРНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ **ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА**

Метою навчання фізичної культури є всебічний фізичний розвиток особистості здобувача освіти засобами фізкультурної та ігрової діяльності, формування в учасників освітнього процесу ключових фізкультурних компетентностей, ціннісного ставлення до фізичної культури, спорту, фізкультурно-оздоровчих занять та виховання фізично загартованих і патріотично налаштованих громадян України.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

- виховання в молодших школярів розуміння значущості занять фізичними вправами, спортивними іграми як важливого засобу зміцнення здоров'я, отримання задоволення, гартування тіла та характеру, самовираження, соціальної взаємодії у процесі фізкультурно-оздоровчої діяльності;
- формування в учнів здатності володіння різними способами рухової діяльності, виконання фізичних вправ; уміння грати в рухливі та спортивні ігри за спрощеними правилами;
- розвиток в молодших школярів здатності встановлювати причинно-наслідкові зв'язки позитивних та негативних чинників щодо стану свого здоров'я та фізичного розвитку;
- використовувати різні способи пошуку корисної інформації у довідникових джерелах, у тому числі за допомогою інформаційно-комунікативних технологій і критичного мислення;
- формування в учнів здатності творчо застосовувати набутий досвід з фізичної культури, використовувати сили природи для зміцнення здоров'я та фізичного вдосконалення;
- розвиток в молодших школярів здатності використовувати навички самоконтролю і самооцінки свого фізичного стану, дотримання санітарно-гігієнічних правил та безпечної поведінки в процесі фізкультурно-оздоровчої діяльності;
- розвиток у здобувачів освіти здатності спілкуватися і взаємодіяти з дорослими й однолітками, співпрацювати та досягати спільніх командних цілей у процесі спортивно-ігрової діяльності, використовувати термінологічний апарат з фізичної культури рідною мовою під час фізкультурно-оздоровчої діяльності;
- виховання в молодших школярів емоційно-ціннісного ставлення до занять фізичною культурою та спортом, здатності добирати фізичні вправи для розвитку фізичних якостей з урахуванням індивідуальних можливостей, бажання керуватися правилами безпечної і чесної гри, уміння боротися, вигравати і програвати; формування зацікавленості досягненнями українських спортсменів на Олімпійських іграх та інших спортивних змаганнях.

Зазначена мета і завдання реалізуються за такими **змістовими лініями**: «Рухова діяльність», «Ігрова та змагальна діяльність».

Змістова лінія **«Рухова діяльність»** передбачає формування в молодших школярів уявлення про фізичну культуру як сукупність різноманітних фізичних вправ, способів рухової та ігрової діяльності, спрямованих на фізичний розвиток, зміцнення здоров'я та формування в молодших школярів умінь і навичок володіння різними способами рухової діяльності; здатності виконання вправ основної гімнастики, організуючих вправ, елементів акробатики, вправ корегувальної спрямованості та тих, що пов'язані з незвичним положенням тіла у просторі, ходьбою, бігом, танцювальними кроками, лазінням і стрибками; навичок володіння м'ячем; розвиток фізичних якостей; формування правильної постави й профілактику плоскостопості.

Змістова лінія «Ігрова та змагальна діяльність» передбачає виховання в молодших школярів ініціативності, активності та відповідальності у процесі рухливих і спортивних ігор за спрощеними правилами; забезпечення усвідомлення важливості співпраці під час ігрових ситуацій; формування уміння боротися, здобувати чесну перемогу та з гідністю сприймати поразку, контролювати свої емоції, організовувати свій час і мобілізувати ресурси, оцінювати власні можливості в процесі ігрової та змагальної діяльності, виконувати різні ролі в ігрових ситуаціях, відповідати за власні рішення користуватися власними перевагами і визнавати недоліки в тактичних діях у різних видах спорту, планувати та реалізувати спортивні проекти (турніри, змагання тощо); формування в молодших школярів умінь і навичок виконання естафет.

4 класи

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	Зміст навчання
Рухова діяльність	
розуміє значущість рухового режиму для зміцнення здоров'я та фізичного розвитку;	Руховий режим дня молодшого школяра.
пояснює значення і правила ранкової гігієнічної гімнастики, фізкультурних хвилинок та фізкультурних пауз для фізичного розвитку та здоров'я людини; значущість загартування як засобу зміцнення здоров'я;	Значення і правила виконання ранкової гігієнічної гімнастики, фізкультурної хвилинки та фізкультурної паузи.
дотримується рухового режиму протягом дня;	Рухова активність протягом дня.
називає основні фізичні якості людини, фізичні вправи та їх вплив на формування фізичних якостей;	Фізичні вправи та їх вплив на формування фізичних якостей.
дотримується правил особистої гігієни в режимі дня;	Правила особистої гігієни молодшого школяра.
виконує організовуючі вправи команди на розмикання й змикання приставними кроками, перешikuвання із колони по одному в колону по три (четири);	Культура рухів з елементами гімнастики: організовуючі вправи:
добирає та виконує загальнорозвивальні вправи: комплекси вправ ранкової гімнастики без предмета (імітаційного характеру), з м'ячем, скакалкою; комплекси фізкультурних	а) загальнорозвивальні вправи;

<p>пауз та фізкультурних хвилинок; виконує присідання; виси; підтягування у висі (хлопці), у висі лежачи (дівчата); елементи акробатики;</p>	<p>б) положення тіла у просторі: сиди, упори, виси, елементи акробатики.</p>
<p><i>володіє</i> навичками пересувань: ходьба широкими кроками, зі зміною частоти кроку; ходьба із пришвидшенням та уповільненням, приставним кроком правим і лівим боком; біг; біг почергово з ходьбою; танцюальні кроки; лазіння; подолання штучних перешкод;</p>	<p>Вправи для оволодіння навичками пересувань.</p>
<p><i>володіє</i> навичками виконання вправ з малим м'ячем: метання малого м'яча у щит; метання малого м'яча у горизонтальну ціль; метання малого м'яча з-за голови на дальність;</p>	<p>Вправи для опанування навичок володіння малим м'ячем.</p>
<p><i>виконує</i> вправи з великим м'ячем: кидки м'яча знизу із положення сидячи та стоячи, передавання і ловіння м'яча двома руками від грудей (у колі, парах, трійках), передача м'яча двома руками з ударом об підлогу; ведення м'яча правою та лівою рукою з одночасними кроками; зупинки м'яча, що котиться, підошвою та внутрішньою стороною ступні, удари внутрішньою стороною ступні по м'ячу, що котиться; ведення м'яча внутрішньою та зовнішньою частинами підйому (по прямій, по дузі, між стійками);</p>	<p>Вправи з великим м'ячем.</p>
<p><i>виконує</i> стрибки на місці з поворотами на 45, 90, 180 градусів по «купинах»; стрибки зі скакалкою; стрибки через довгу скакалку, яка обертається вперед; стрибки у глибину з висоти до 80 см з м'яким приземленням; стрибки у висоту; стрибки через перешкоди висотою до 50 см поштовхом однією та двома ногами; стрибки у висоту з прямого розбігу (через гумову мотузку); стрибки у довжину тощо;</p>	<p>Вправи для оволодіння навичками стрибків.</p>
<p><i>виконує</i> фізичні вправи для розвитку фізичних якостей: сили – загальнорозвивальні вправи з гімнастичними палицями; кидки баскетбольного м'яча з-за голови із різних</p>	<p>Вправи для розвитку фізичних якостей.</p>

<p>положень; лазіння по горизонтальній гімнастичній лаві однайменним та різнойменним способами (без допомоги ніг); багатоскоки; стрибки через перешкоди; підтягування у висі та у висі лежачи (хлопці); пересування у положенні сіду, зігнувши ноги (у різних напрямах); швидкості – пришвидшення з різних вихідних положень, повторний біг 3–10 м, біг із пришвидшеннями за сигналом; стрибки зі скакалкою; витривалості – біг у чергуванні з ходьбою до 1000 м, біг на дистанцію до 500 м малої інтенсивності; гнучкості □ махові рухи правою і лівою ногою у бічній і лицьовій площині, стоячи біля опори та під час ходьби; прогинання та вигинання тулуба у положенні упору стоячи на колінах; пружні похитування у положенні випаду; прогинання тулуба у положенні лежачи на животі; координації – подолання перешкод, ходьбу на носках, ходьба по підвищенні і обмеженій за площиною опорі з різними положеннями рук; пересування із підкиданням дрібних предметів; вправи зі зміною положення тіла у просторі; розслаблення м'язів рук, ніг, тулуба у різних положеннях;</p> <p><i>добирає</i> та <i>виконує</i> фізичні вправи для формування правильної постави і профілактики плоскостопості: загальнорозвивальні вправи на місці без предметів; вправи для м'язів шиї, нахили та повороти голови; вправи для верхніх кінцівок і плечового поясу: згинання та розгинання верхніх кінцівок, кругові рухи руками, нахили в сторони, пружні рухи;</p> <p><i>виконує</i> загальнорозвивальні вправи в русі: ходьба, біг, стрибки, випади, повороти тулуба під час бігу, ходьба з різними положеннями рук; вправи на координацію; загальнорозвивальні вправи з предметами: з гімнастичними палицями, м'ячами, зі скакалками, обручами, мішечками піску на</p>	
	<p>Вправи для формування постави і профілактики плоскостопості.</p> <p>Загальнорозвивальні вправи в русі, з предметами, вправи на відчуття правильної постави; вправи для профілактики плоскостопості.</p>

<p>голові під час ходьби; загальнорозвивальні вправи на відчуття правильної постави;</p> <p><i>володіє навичками пересувань на лижах: лижні ходи, повороти, спуски, підйоми, гальмування;</i></p>	<p>Вправи для оволодіння навичками пересувань на лижах.</p>
Ігрова та змагальна діяльність	
<p><i>бере участь у рухливих іграх та естафетах, виконуючи різні ролі в процесі рухливих ігор;</i></p> <p><i>дотримується правил безпечної поведінки для себе та однокласників у процесі рухової та змагальної діяльності.</i></p>	<p>Рухливі ігри та естафети.</p> <p>Правила безпечної поведінки в процесі рухової та змагальної діяльності.</p>

Таблиця 1

4 клас

Назва освітньої галузі	Навчальні предмети	Кількість годин на	
		тиждень	рік
<i>Iнваріативний складник</i>			
Мовно-літературна	Українська мова Літературне читання Англійська мова	3,5 3,5 3	122,5 122,5 105
Математична	Математика	5	175
Природнича	Я досліджую світ	3	105
Соціальна і здоров'язбережувальна			
Громадянська та історична			
Технологічна	Дизайн і технології	1	35
Інформатична	Інформатика (у курсі «Я досліджую світ»)	1	35
Mистецька	Образотворче мистецтво Музичне мистецтво	1 1	35 35
Фізкультурна	Фізична культура	3	105
	Усього	22+3	

<i>Варіативний складник</i>		
Додаткові години для вивчення предметів освітніх галузей, проведення індивідуальних консультацій та групових занять	1	35
Границно допустиме тижневе / річне навчальне навантаження учня	23+3	910
Сумарна кількість навчальних годин, що фінансиються з бюджету (без урахування поділу на групи)	26	910